

2/2012

Νοέμβριος 2012

**ΡΩΣΙΑ ΚΑΙ ΕΕ
Η ΑΝΑΠΟΦΕΥΚΤΗ ΕΠΑΝΑΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ**

Βασίλειος Μαρκεζίνης
Ακαδημαϊκός

ΚΕΝΤΡΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

2/2012

**Νοέμβριος
2012**

**ΡΩΣΙΑ ΚΑΙ ΕΕ
Η ΑΝΑΠΟΦΕΥΚΤΗ ΕΠΑΝΑΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ**

Βασίλειος Μαρκεζίνης

Ακαδημαϊκός

Μετάφραση: Γιάννης Τιρκίδης

ΡΩΣΙΑ ΚΑΙ ΕΕ
Η ΑΝΑΠΟΦΕΥΚΤΗ ΕΠΑΝΑΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

2/2012

Λευκωσία, Νοέμβριος 2012

Copyright © Κέντρο Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας
και Sir Βασίλης Μαρκεζίνης QC FBA

Press: Κέντρο Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Συμβουλευτική Επιτροπή Σειράς Κειμένων Πολιτικής:

Ατταλίδης Μιχάλης
Αιμιλιανίδης Αχιλλέας
Ιωάννου Χριστίνα
Κέντας Γιώργος
Περισιτιάνης Νίκος
Σαρρής Μιχάλης
Σολωμού Αιμίλιος
Θεοφάνους Ανδρέας
Τιρκίδης Γιάννης

Ο SIR ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΑΡΚΕΖΙΝΗΣ QC, FBA γεννήθηκε από Αγγλίδα μητέρα και Έλληνα πατέρα, σε μια οικογένεια δικηγόρων και πολιτικών οι οποίοι κατάγονται, από την μεριά του πατέρα του, από την Βισσένζα της Ιταλίας, και, από την μεριά της μητέρας του, από το Ελληνικό νησί της Χίου και το Λονδίνο. Ήταν κάτοχος έδρας στα Πανεπιστήμια του Κέιμπριτζ, Λέιντεν (Ολλανδία), Λονδίνου, Οξφόρδης, και Τέξας και δίδαξε ως Επισκέπτης Καθηγητής σε πάνω από δώδεκα άλλα Πανεπιστήμια περιλαμβανομένων των Πανεπιστημίων των Παρισίων I και II, Μονάχου, Βόννης, Μύνστερ, Ρώμης, Σιένας, Γένοβας, Βρυξελλών, Γκέντ, Μίτσιγκαν, Κορνέλ, και Μπέρκλεϋ. Έγραψε σαράντα τρία βιβλία στα νομικά, την γεωπολιτική, την ψυχοβιογραφία, και τη τέχνη, πολλά από τα οποία μεταφράστηκαν στα Γαλλικά, Γερμανικά, Ελληνικά, Ιταλικά και Κινέζικα. Το 1997, κατόπιν πρότασης του Υπουργού Δικαιοσύνης και Προέδρου της Βουλής των Λόρδων της Βρετανίας, Λόρδου Irving of Lairg, διορίσθηκε Σύμβουλος (επί τιμή) της Βασίλισσας της Αγγλίας (Queen's Counsel) και το 2005, κατόπιν προτάσεως του Πρωθυπουργού Άντονι Μπλερ χρίσθηκε Ιππότης από την Αυτού Μεγαλειότητα τη Βασίλισσα για "υπηρεσίες στις διεθνείς σχέσεις". Έχει τιμηθεί με τον Ταξιάρχη της Λεγεώνας της Τιμής (Commandeur de la Legion d'honneur) και τον Μεγάλοσταυρο (Grande Croix) του Τάγματος της Αξίας (Ordre de Merite) (Γαλλία). Είναι Ανώτερος Ταξιάρχης (Grand Officer) του Τάγματος της Τιμής (Γερμανία), Μεγάλοσταυρος του Τάγματος της Αξίας (Ιταλία), και Μέλος των Ακαδημιών της Αθήνας, του Βελγίου, της Βρετανίας, της Γαλλίας, της Ολλανδίας, και της Ρώμης (Academia dei Lincei). Ο κ. Μαρκεζίνης υπηρέτησε ως επιστημονικός Σύμβουλος (Conseiller scientifique) του Πρώτου Προέδρου του Γαλλικού Ανωτάτου Ακυρωτικού, Ανώτερος Σύμβουλος για Ευρωπαϊκά Θέματα της διεθνούς νομικής εταιρείας Clifford Chance και, μέχρι πρόσφατα ήταν μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Ιδρύματος Ωνάση.

ΡΩΣΙΑ ΚΑΙ ΕΕ
Η ΑΝΑΠΟΦΕΥΚΤΗ ΕΠΑΝΑΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Αλλαγή και Αντίδραση	1
Το Φαινόμενο στη Γεωπολιτική.....	1
Οι Σεισμοί έρχονται με Προειδοποιήσεις.....	3
Οι Μετακινούμενες Τεκτονικές Πλάκες.....	4
Υποκρισία και Ανθρώπινα Δικαιώματα.....	6
Ζώντας στην Εποχή της Παραπληροφόρησης	9
Η Παραπληροφόρηση Μεταλλάσσεται σε Ανεντιμότητα και Επεκτείνεται σε Προπαγάνδα Εμποδίζοντας κάθε ιδέα Συνεργασίας με τη Ρωσία	13
Η Ισχύς Μετατοπίζεται Παγκόσμια εις Βάρος των Παραδοσιακών Παικτών	19
Συμπληρωματικότητα	24
Έναντια στην Αμερική'; 'Η Έναντίον Συγκεκριμένων Αμερικανικών Πολιτικών';	35

Αλλαγή και Αντιδραση¹

Αλλαγές στη φύση, την υγεία, το πολιτικό περιβάλλον, απαιτούν όλες προσαρμογές. Αυτές μπορούν να πάρουν τη μορφή βιολογικών μεταβολών, εναλλαγής στον τρόπο ζωής, ή αναθεωρήσεων παραδοσιακών πολιτικών. Όλες αυτές οι αντιδράσεις έχουν ένα σκοπό: την επιβίωση. Ο Herbert Spencer πρώτος διατύπωσε την ιδέα ότι η επιβίωση του πιο ισχυρού σημαίνει την επιβίωση του πιο ευπροσάρμοστου αν και οι πλείστοι αποδίδουν αυτή την ιδέα στον Δαρβίνο ο οποίος, πράγματι, αργότερα την υιοθέτησε. Αδυναμία ή βραδύτητα προσαρμογής είναι η συνήθης ανταπόκριση του συντηρητικού. Εάν αυτό δεν οδηγεί σε ακαριαίο θάνατο, - στην κυριολεξία ή μεταφορικά - τότε καταλήγει στην 'αδυναμία'. Αυτή η διαλεκτική εξέλιξη επηρεάζει όλες τις πτυχές της ζωής και είναι αναπόφευκτη.

Το Φαινόμενο στη Γεωπολιτική

Σε ό,τι αφορά τη γεωπολιτική πραγματικότητα, η σεισμική αλλαγή που μας αφορά σήμερα, ταυτίσθηκε με το τέλος του "Ψυχρού Πολέμου". Οι αντιδράσεις προς αυτή ακολούθησαν το πρότυπο που ανέφερα πιο πάνω. Βιολογικά ή, σε αυτή την περίπτωση, γεωπολιτικά, διαδραματίστηκε η καθορισμένη εξελικτική πορεία. Η μονοδιάστατη - αντίδραση - αποκρύβει στην πραγματικότητα μια ποικιλία ανταποκρίσεων. Η ποικιλότητα είναι κανόνας της φύσης. Δεν είναι όμως όλες οι προσαρμογές το ίδιο πετυχημένες.

Μερικά κράτη αντιλήφθηκαν αμέσως πως θα μπορούσαν να εκμεταλλευτούν το νέο περιβάλλον προς όφελός τους. Η Τουρκία είναι ένα πρωταρχικό υπόδειγμα αυτής της τάσης. Πράγματι, ο διορατικός τέως Πρόεδρος της χώρας Οζάλ δαισθάνθηκε την αλλαγή που ερχόταν προτού μάλιστα αυτή λάβει χώρα και εργάστηκε για την επανατοποθέτηση της χώρας του ανάλογα. Βασικά, διέβλεψε ένα νέο αναδυόμενο κόσμο στην περιοχή της Μαύρης Θάλασσας, καθώς και στον Αραβικό χώρο. Συμπέρανε ότι η χώρα του θα έπρεπε να αλλάξει ρόλο και

¹ Πρόκειται για μια διευρυμένη έκδοση της διάλεξης με τίτλο RUSSIA AND THE EU: THE INEVITABLE RAPPROCHEMENT, η οποία κατατέθηκε στις 20 Νοεμβρίου στο Κέντρο Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων του Πανεπιστημίου Λευκωσίας στην Κύπρο ύστερα από πρόσκληση του Διευθυντή, Καθηγητή Ανδρέα Θεοφάνους, για το Συνέδριο EU-RUSSIA RELATIONS: THE RHETORIC AND THE RECORD. Ευχαριστώ θερμά και τον κ. Θεοφάνους δια την πρόσκληση αλλά και τον κ. Τιρκίδη για την προσεκτική μετάφραση του κειμένου μου.

από αμυντικό ανάχωμα των ΗΠΑ που ήταν, να γίνει κάτι καινούργιο: λιγότερο αφοσιωμένη στο Κεμαλικό πρόσχημα ότι ήταν Ευρωπαϊκή χώρα, λιγότερο άκαμπτα συνδεδεμένη προς τη κατεύθυνση της εθνικής καθαρότητας εντός των συνόρων της (και έτσι πιο ανοικτή προς τους Κούρδους) και λιγότερο περιφρονητική προς τον Αραβικό κόσμο με τον οποίο μοιράζεται μια παλιά θρησκεία. Η πολιτική μεταστροφή αντανακλάται σε μια μεταστροφή βαρύτητας από την Κωνσταντινούπολη προς στην Κεντρική και Ανατολική Τουρκία από όπου ο Πρόεδρος έλκε την καταγωγή του.

Ένας λαμπρός στοχαστής, ο νύν Υπουργός Εξωτερικών αυτής της χώρας (ο Αχμέτ Νταβούτογλου), οικοδομώντας πάνω στη δουλειά προηγούμενων διανοούμενων, συνέτεινε στη διαμόρφωση του επόμενου βήματος. Από εδώ και μπρός οι ρόλοι της Τουρκίας δεν θα είναι πια αμυντικός (προς όφελος άλλων), αλλά επεκτατικός, επιδιώκοντας το δικό της όφελος. Είπα 'επεκτατικός' όχι 'επιθετικός' καθότι η νέα πολιτική θα επιχειρεί να προβάλλει την ισχύ της μέσω 'μαλακής δύναμης' και θα αποκομίζει τον διανοητικό της δυναμισμό από το ίδιο το παρελθόν της χώρας. Μαλακή δύναμη ωστόσο, ουδέποτε σήμαινε ότι η πραγματική δύναμη δεν θα είναι επίσης παρούσα, για να φανεί αν ποτέ χρειασθεί.

Το Αζερμπαϊτζάν είναι άλλη μια χώρα η οποία έμαθε να παίζει το παιχνίδι της 'φιλίας με όλους', ή καλύτερα, να παίζει όλους εναντίον όλων. Σήμερα για το Αζερμπαϊτζάν η πολιτική αυτή αποτελεί κάτι περισσότερο από πολιτική επιβίωσης μια και θα ήταν αδύνατο να επέλεγε να εργασθεί αποκλειστικά με τους Αμερικανούς, τους Ρώσους ή τους Τούρκους. Ίσως το νέο καθεστώς στη Γεωργία να κινηθεί προς μια παρόμοια κατεύθυνση, αν και η Γεωργία δεν τόσο πλούσια όσο το Αζερμπαϊτζάν και έτσι οι επιλογές της ενδεχομένως θα είναι λιγότερο εκτεταμένες.

Ο τρόπος με τον οποίο ζωντανά όντα και κρατικές οντότητες αντιδρούν στην αλλαγή του πολιτικού περιβάλλοντος καθορίζει αν θα επιβιώσουν ή θα πεθάνουν. Στη μάχη για επιβίωση η φύση πάντα έχει χαμένους και κερδισμένους. Η Ελλάδα προσφέρει το καλύτερο παράδειγμα αποσύνθεσης,

ελπίζω όχι μη αναστρέψιμη. Οι απόγονοι του Οδυσσέα δεν έχουν πια ούτε την επινοητικότητα, ούτε την προσαρμοστικότητα του. Διεφθαρμένοι – κυριολεκτικά και μεταφορικά – από το καταναλωτικό πνεύμα της δεκαετίας του 1990, το οποίο, οι κοντόφθαλμοι πολιτικοί τους ηγέτες προσπάθησαν να εκμεταλλευτούν προς όφελος τους, ξεκίνησαν την πτωτική πορεία της χώρας την οποία ούτε ο ‘μεταρρυθμιστής’ Πρωθυπουργός Σημίτης στις αρχές της δεκαετίας του 2000 ούτε ο ‘αδρανής’ Κος. Καραμανλής είχαν τα κότσια να αντιμετωπίσουν στην διάρκεια των αντίστοιχων πρωθυπουργικών τους θητειών (1996-2004, 2004-2009). Η ‘δόξα’ όμως του να ‘αποτελειώσουν την Ελλάδα’ έπεσε στους διαδόχους τους – τον Κο. Παπανδρέου και Κο. Παπαδήμο. Η κρίση για την επίδοση του νύν Πρωθυπουργού μπορεί να αναμένει αν και τα σημάδια των καιρών δεν είναι ευσίωνα για την χώρα. Η δική μου ενστικτώδης αίσθηση είναι ότι η ιστορία θα κρίνει – δικαίως - όλους τους σύγχρονους πολιτικούς μας αυστηρά. Γιατί, σε αντίθεση με την ηθική η οποία εφευρίσκει λόγους για άφεση αμαρτιών, και την δικαιοσύνη η οποία βασίζεται σε νομικές δικαιολογίες για να αμβλύνει την αυστηρότητα της, η ιστορία κρίνει μόνο στη βάση αποτελεσμάτων. Η ιστορία κρίνει χωρίς οίκτο.

Οι Σεισμοί έρχονται με Προειδοποιήσεις

Περιέγραφα το τέλος του Ψυχρού Πολέμου ως μια σεισμική αλλαγή γιατί αυτό ακριβώς συνέβη. Και όμως πριν συμβεί, εξέπεμψε τα δικά της προειδοποιητικά σήματα όπως συμβαίνει στις περιπτώσεις όλων των σεισμών. Το Σεισμολογικό Ινστιτούτο της Άγκυρας, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, αντιλήφθηκε την έλευση του. Για εκείνο στο Λάνγκλι (Langley) της Βιργινίας των ΗΠΑ, δεν μπορεί να λεχθεί το ίδιο. Παράξενο μπορεί να πείτε, δεδομένου ότι το δεύτερο είναι τεχνικά ένα από τα πιο καλά εξοπλισμένα στον κόσμο. Όμως, προτιμούσε να εξάγει τις πληροφορίες του από τεχνικές συσκευές και δορυφόρους, και όχι από την ανθρώπινη παρουσία επί του εδάφους. Έτσι στερείτο της ανθρώπινης ευαισθησίας να αντιληφθεί ‘ξένες’ κοινωνικές ανησυχίες και να εντοπίσει την έλευση σημαντικών πολιτικών δονήσεων. Απέτυχε έτσι να καταλάβει τα σήματα που προέρχονταν από το Κουβέιτ το 1991 αναφορικά με την επικείμενη εισβολή από το Ιράκ. Ένα χρόνο νωρίτερα και πάλι απέτυχε να αντιληφθεί ότι η τεράστια σεισμική δόνηση στην Ανατολική και Κεντρική Ευρώπη επρόκειτο να

οδηγήσει στη πτώση ενός μείζονος 'δαιρετικού τοίχους'. Και όμως οι προειδοποιήσεις ήταν εκεί. Και έρχονται και άλλες αναφορικά με το μέλλον τους και το δικό μας. Οι *Νεόπλουτοι* μπορούν να αποκτούν ακριβά 'παιχνίδια', αλλά συχνά τους λείπει η εμπειρία η οποία συνοδεύεται από μια μακρά ιστορία, και η οποία βοηθά στην κατανόηση των ανθρώπων και των λαών.

Οι Μετακινούμενες Τεκτονικές Πλάκες

Τα σημεία της σχέσης μεταξύ της παρακμάζουσας Ευρώπης και της μεταπολεμικής Αμερικής ήταν ολοφάνερα από τότε που η δεύτερη ως μοντέρνα Αφροδίτη αναδύθηκε από τους αφρούς ενός αποσυντιθέμενου αποικιοκρατισμού. Συγκέντρωσα ένα δείγμα από τέτοιες ενδείξεις στο βιβλίο μου *Μια Νέα Εξωτερική Πολιτική για την Ελλάδα με πολλές παραπομπές σε Αμερικάνικα και Αγγλικά συγγράμματα*. Και πολλά άλλα τέτοια σημεία υπάρχουν ακόμα για αυτούς που ενδιαφέρονται να δουν οι ίδιοι γιατί οι σεισμικές ενδείξεις είναι, για ακόμα μια φορά, αρκούντως ξεκάθαρες σε όποιον *είναι διατεθειμένος* να τις δει. Έγραψα το *διατεθειμένος* με πλάγια γράμματα αντί να χρησιμοποιήσω τη λέξη *μπορεί*. Στη γεωπολιτική, αυτοί οι οποίοι κλείνουν τα μάτια στις επερχόμενες αλλαγές είναι πολιτικοί εγκληματίες. Αυτοί, από την άλλη μεριά, που δεν τις βλέπουν επειδή στερούνται ευαίσθητη όραση και ευαίσθητες αντένες είναι απλώς αφελείς και τους αξίζει αποβολή από τον πολιτικό χώρο. Αυτά τα σημεία δείχνουν σε μία κατεύθυνση: Για δεκαετίες η Ευρώπη και η Αμερική, *πολιτικώς*, αποχωριζόντουσαν η μία από την άλλη, όπως έκαναν και οι ήπειροί τους *γεωλογικώς*, σε προϊστορικές εποχές.

Αυτές οι γεωλογικές μετατοπίσεις μετατράπηκαν σε ορατές ρωγμές μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου οι οποίες εκδηλώθηκαν σε τρεις σημαντικές περιοχές. Αυτό σημαίνει ότι όλο και λιγότεροι πολιτικοί δικαιολογούνται να τις αγνοούν πια σήμερα. Αυτές οι ρωγμές έθεσαν και θέτουν τις ακόλουθες ερωτήσεις.

- (i) Θα απεφάσιζε η Δύση να εκμεταλλευτεί την αποσυντιθέμενη Ρωσία του Κου. Γέλτσιν και με την δογματική στήριξη των νέο-συντηρητικών στοχαστών της να προσπαθήσει να καταστρέψει την Σοβιετική αυτοκρατορία, καθόσον θα οικοδομούσε τον δικό της επιχειρηματογενή

νέο-αποικισμό; Η, αντιθέτως θα βοηθούσε στην εξεύρεση ενός τρόπου συνύπαρξης με τον παλιό της αντίπαλο; Θετική απάντηση στην πρώτη επιλογή ήταν τόσο δελεαστική ώστε φυσιολογικά απέκλεισε τη δεύτερη. Αλλά στη ζωή δεν τρως πάντα τα ομορφότερα μανιτάρια!

- (ii) Αυτή η απόφαση ακολουθήθηκε από την επίσημη εγκατάλειψη του δόγματος το οποίο κυριάρχησε από τη Συνθήκη της Βεσφαλίας: το απαράβατο της κρατικής κυριαρχίας. Αυτό, επίσης, εμφανίστηκε με τη γέννηση και ανάπτυξη του δόγματος του προληπτικού πολέμου. Η Ιστορία – φευ - υποστηρίζει την ιδέα ότι η ισχύς υπερισχύει της δικαιοσύνης και της ηθικής. Μας διδάσκει όμως επίσης ότι υπάρχουν στιγμές που μια μερική νίκη είναι περισσότερο ελκυστική και βιώσιμη από τους κινδύνους που συνοδεύουν την ανθρώπινη επιθυμία να βγαινει πάντα κερδισμένη 100% μόνο μια πλευρά.
- (iii) Η σημασία αυτής της εκτροπής από τα κατοχυρωμένα δόγματα του διεθνούς δικαίου, διανοίγει μύρια άλλα ζητήματα τα οποία μας προκαλούν ακόμη προβλήματα. Διότι παραμένει η απουσία συμφωνίας σε ό,τι αφορά αυτόν που πρέπει να πάρει αυτές τις αποφάσεις: (α) για μια προληπτική δράση (Ηνωμένα Έθνη, NATO, μια κύρια δύναμη από μόνη της); (β) πώς θα αξιολογήσεις τη σοβαρότητα της απειλής η οποία καλεί για τέτοια δράση; (γ) κατά πόσο λόγοι άλλοι από την επιθετικότητα του εχθρού – π.χ. ανθρωπιστικές καταστροφές – μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν ως δικαιολογίες για εισβολή σε άλλες χώρες ή για επέμβαση στις υποθέσεις τους.
- (iv) Υπήρχε μια τέταρτη συνέπεια των αλλαγών που διαμόρφωσαν το διεθνές σύστημα την δεκαετία του 1990. Αυτό αφορούσε την αυξημένη χρησιμοποίηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε διεθνείς πολιτικές διαμάχες. Και επειδή αυτό το θέμα είναι ιδιαίτερα σημαντικό δικαιούται την δική του επικεφαλίδα.

Υποκρισία και Ανθρώπινα Δικαιώματα

Επεμβαίνοντας στις υποθέσεις άλλων χωρών, κυρίως για τον έλεγχο των φυσικών τους πόρων – Καύκασος, Μέση Ανατολή, Βόρειος Αφρική, Κεντρική Ασία, και ποιο πρόσφατα Ανατολική Μεσόγειος – ενισχύει τις ορέξεις του νέου αποικιοκρατισμού και μαζί με αυτές τις απαράδεκτες συνέπειες τους.

Εδώ δεν αναφέρομαι απλώς στο 'δικαίωμα' εισβολής ή βομβαρδισμού άλλων χωρών, αλλά επίσης στην κατάφωρη παραβίαση των δικαιωμάτων των τοπικών εθνοτήτων για αυτοδιάθεση όπως στην περίπτωση της Παλαιστίνης, πράγμα που συμβαίνει εδώ και δεκαετίες τώρα. Αναφέρομαι ακόμα στη στήριξη απολυταρχικών καθεστώτων όπως αυτά της Αιγύπτου του Σαντάτ και του Μουμπάρακ, ως επίσης και στην επαναφορά τυραννικών καθεστώτων στον κύκλο των πολιτισμένων χωρών – όπως εκείνο του Συνταγματάρχη Καντάφι – αποκλειστικά και μόνο για την προώθηση των οικονομικών συμφερόντων μιας Βρετανικής εταιρείας πετρελαίων, ή, τέλος, στην ενοχοποίηση της Ρωσίας όταν αυτή η οικονομική στη βάση της παρέμβαση αποτυγχάνει, και ούτω καθεξής.

Αυτή η υποκρισία τελικά 'ανατινάχτηκε' στον αέρα – και ως συνήθως - η πιθανότητα της αποτυχίας αυτής της πολιτικής δεν προβλέφθηκε από το Σεισμολογικό Κέντρο του Λάνγκλι της Βιργινίας. Αποτέλεσμα: Η πολιτική αυτή απερισκεψία τελικώς, άγγιξε - το 2001 - με άσχημο και απαράδεκτο τρόπο τις ίδιες τις ΗΠΑ, με συνέπεια να ακολουθήσει σ' αυτή την χώρα μια ριζοσπαστική και ατυχής μεταβολή στους νόμους των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτή η σπασμωδική Αμερικανική αντίδραση ήταν ατυχής. Ταυτόχρονα όμως κατέδειξε την αλαζονεία της δύναμης στον βαθμό που αιτιολόγησε στα μάτια της Αμερικής του Κου. Μπους, την ιδέα ότι θα μπορούσε να εκτείνει τους νόμους της σε άλλες χώρες. Ότι αυτό επετράπη να συμβεί, και συνέβηκε με τον απαράδεκτο θεσμο της rendition – δηλαδή της ανεπίρεπτης συλλήψης υπόπτων σε μια χώρα και της μεταφοράς των σε άλλη για βασανισμό - ήταν μερικώς το αποτέλεσμα της υποτέλειας που δείχνουν άλλες χώρες προς τις ΗΠΑ μια και την διευκόλυναν σε αυτό το εγχείρημα. Ο αναγνώστης αυτού του κειμένου θα σημειώσει, αν διαβάσει το κείμενο στην ολότητα του, ότι αυτό είναι μια από τις κυριότερες μου ανησυχίες σε ό,τι αφορά τον τρόπο που λειτουργεί μια σχέση με

την Αμερική. Γιατί η σχέση αυτή, αργά ή γρήγορα μεταβάλλεται σε σχέση όχι φιλίας αλλά υποτελείας

Ας είμαστε ξεκάθαροι για δύο πράγματα για να κατανοήσουμε τη βάση των ενστάσεων μας αναφορικά με την επανάσταση που έχει γίνει στο δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις ΗΠΑ.

Πρώτον, rendition, water boarding (βασανιστήρια δια εικονικού πνιγμού) Γκουαντάναμο, αποτελούν τεράστιες παραβιάσεις του κλασσικού καθεστώτος ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Δεύτερο, οι επικλήσεις της Δύσης για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από άλλους – από Ρώσους και Κινέζους για παράδειγμα – καθίστανται πολύ πιο υποκριτικές από ό,τι στο παρελθόν.

Ένα τρίτο σημάδι υποκρισίας αποτελεί η εκκωφαντική “σιωπή” της Αμερικής όταν οι παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων αφορούσαν χώρες που υποστήριζαν τα δικά της οικονομικά και αμυντικά συμφέροντα: Αίγυπτος, Αλγερία, Τυνησία, Σαουδική Αραβία, Τουρκία. Ακόμα, βιαστικά και ασυγκράτητα εκφραζόταν αυτή η υποκρισία από αυτή την ξεχασμένη μορφή του Αμερικάνικου Συντάγματος – τον Αντιπρόεδρο – όταν αυτοί οι επίσημοι καταδίκάζαν παραβιάσεις στην Ρωσία ή την Κίνα ή όταν εξωθούσαν άλλες χώρες στην περιφέρεια της Ρωσίας να αποδράσουν από την έλξη της Μόσχας. Μόνο εάν και όταν οι ΗΠΑ προσπαθούσαν να αποσπάσουν την Ρωσική ή Κινεζική συνεργασία για ένα συγκεκριμένο θέμα – για παράδειγμα τη επιβολή κυρώσεων ενάντια στο Ιράν – τέτοιες υποκριτικές καταδίκες θα έμπαιναν προσωρινά στο περιθώριο.

Μήπως όλα αυτά σημαίνουν ότι συγχωρώ παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων; Πολύ *εμφατικά* όχι. Αυτό που σημαίνει όμως είναι ότι καταδικάζω την επιλεκτική τους επίκληση. Σημαίνει επίσης ότι απεχθάνομαι αυτή την στάση όταν αναφύεται από καθαρά πολιτικά κίνητρα. Και σημαίνει ακόμα ότι

κατηγορώντας άλλους για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν εκχωρώ στους κατηγορούς το δικαίωμα να διαπράττουν τις δικές τους παραβιάσεις.

Έτσι, στο πλαίσιο του τελευταίου σημείου ερωτώ, μήπως ήταν η rendition ή το water-boarding και το στρατόπεδο του Γκουαντάναμο συμβατά με τα ανθρώπινα δικαιώματα; Ή μήπως μπορούν σε τέτοιες περιπτώσεις οι φίλοι των ΗΠΑ να απαντήσουν με το επιχείρημα ότι αυτά αποτελούν παρεκκλίσεις 'περιορισμένης έκτασης' σε σύγκριση με τις *συστηματικές* παραβιάσεις που συμβαίνουν στην Ρωσία ή την Κίνα;

Εάν αυτό αποτελεί μια βάσιμη απάντηση τότε ομολογώ ότι παρερμήνευσα την ανάγνωσή των "Δέκα Εντολών" τις οποίες από εδώ και μπρός πρέπει να αντιλαμβάνομαι ως να λέγουν "ου διαπράξεις *δέκα* (ή περισσότερους) φόνους" ή "ου διαπράξεις *επανελημμένα* μοιχεία παρά μόνο μια ή δύο φορές που ο Θεός σου με κάποιο τρόπο θα συγχωρήσει στην καρδιά του." [Πράγματι, *Τα Έργα των Αποστόλων* μας λέγουν - 13. 22 - ότι ο Δαβίδ ο ψαλμωδός, όχι μόνο συγχωρέθηκε ως πρώην δολοφόνος και μοιχός, αλλά ότι θεωρήθηκε ως "όμοιος στην καρδιά (δηλαδή με τον Κύριο του)." Δεν έχω υπόψη μου πως οι θρησκευτικοί συγγραφείς υπερασπίστηκαν αυτής της γραφής, αλλά σε ένα νομικό ακούγεται σαν κάτι αχρείαστο και πολύ ευρύ].

Η θρησκευτική ερμηνευτική δεν περιλαμβάνεται στη λίστα των ενδιαφερόντων μου. Η παραβίαση όμως ηθικών αρχών με απασχολεί συχνά. Δεν πιστεύω ότι αυτή η αξιολόγηση (και ηθική καταδίκη) μπορεί να εξαρτάται από "ποσοτικές παραβάσεις", (αν και η επανάληψη μπορεί να μεγεθύνει τη βαρύτητα τους και να παίζει ρόλο στον καθορισμό της τιμωρίας!).

Εάν η φρικιαστική πράξη της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2011 μπορούσε να εξουσιοδοτήσει δύο πολέμους και σύμφωνα με εκτιμήσεις, εκατοντάδες χιλιάδες νεκρούς, - πολλοί από αυτούς αθώοι πολίτες - στο Ιράκ και το Αφγανιστάν τότε γιατί οι Ρώσοι καταδικάστηκαν για 'υπερβολική αντίδραση' στις τις ενέργειες και πράξεις των ίδια αδίστακτων Τσετσένων επαναστατών; ΟΧΙ και πάλιν! Εκείνος ο οποίος επιθυμεί να 'παίζει κρυφτούλι' με έννοιες όπως ηθική στον τομέα της

πολιτικής, πρέπει να προσεγγίζει αυτή την έννοια με “καθαρά χέρια” – μια προσδοκία που ήταν αδύνατο να ικανοποιήσουν ακόμη και οι Αρχαίοι Αθηναίοι που κατάσφαξαν τους Πολίτες της Μήλου και επιχειρηματολόγησαν σε μια ομιλία ψυχρού κυνισμού, ότι ακόμα και οι Θεοί θα συμφωνούσαν με την φιλοσοφική τους στάση στο ζήτημα.

Ζώντας στην Εποχή της Παραπληροφόρησης

Η επανάσταση της επικοινωνίας στην εποχή μας είναι ένα γεγονός. Οι επιπτώσεις της όμως στην πολιτική ζωή διαμάχη δεν έχουν ακόμη ερευνηθεί συστηματικά. Το δικό μου ενδιαφέρον έγκειται λιγότερο στην `διεύρυνση της γνώσης` που έχει επιτευχθεί ως αποτέλεσμα αυτής της επανάστασης, αφού νομίζω ότι αυτή η νέα γνώση είναι γνώση άνευ αξίας που αποκτάται μέσω των αμφιλεγόμενων μέσων κοινωνικής δικτύωσης όπως το face-book και το twitter σε βάρος του χρόνου που θα μπορούσε να αξιοποιηθεί περισσότερο παραγωγικά. Αυτό που με ενδιαφέρει ωστόσο, είναι η επέκταση της δυνατότητας παραπληροφόρησης των σύγχρονων πολιτών και του τρόπου που κάτι τέτοιο μπορεί να λειτουργήσει στο μυαλό των ανθρώπων και ακόμα να μετασχηματίσει τον ρόλο τους ως ενεργών πολιτών.

Η παραπληροφόρηση ως φαινόμενο είναι τουλάχιστο τόσο αρχαίο όσο και ο πόλεμος, το οποίο σημαίνει την ιστορία του ανθρώπου. Στις σύγχρονες εποχές όμως εφαρμόστηκε με περισσότερο τελειοποιημένους και συνεπώς περισσότερο απειλητικούς τρόπους καθότι μπορεί να επηρεάσει την βασική ψυχολογία και σκέψη του αποδέκτη. Μια *συγκριτική* συζήτηση για το θέμα δεν έχει ακόμα νομίζω επιχειρηθεί, ειδικότερα με στόχο να διαπιστώσει (α) ποια χώρα είναι η καλύτερη σε αυτό και (β) ποια μέσα ακριβώς χρησιμοποιούνται για να επιτύχουν το σκοπό τους. Τέλος, (γ) οι ψυχολογικές επιδράσεις στα μυαλά εκείνων πάνω στους οποίους εφαρμόζεται η παραπληροφόρηση είναι επίσης τεράστιας αλλά ανεξερεύνητης σημασίας.

Ακόμα, μερικά πρόχειρα σχόλια για τον τρόπο με τον οποίο συμπεριφέρθηκαν τα μαζικά μέσα επικοινωνίας στην Ελλάδα, ειδικότερα κατά την διάρκεια των τελευταίων πέντε ή έξι χρόνων της συνεχώς επιδεινούμενης οικονομικής

κρίσης, πιθανό να προσφέρουν ένα χρήσιμο πρώτο σκιαγράφημα του φαινομένου και των συνεπειών του. Είναι μια πρακτική η οποία επιφέρει την απόλυτη ντροπή στην κυβέρνηση του Κου. Παπανδρέου και του δίνει μια "πρωτιά" την οποία λίγοι σώφρονες άνθρωποι θα ήθελαν ποτέ να συνέδεαν τα ονόματά τους μαζί της.

Η Ελλάδα, όπως ξέρετε, όπως και οι περισσότερες χώρες σε πρόσφατες εποχές, έζησαν πέραν των δυνατοτήτων τους. Οι πολιτικοί που ήξεραν, ή που έπρεπε να ξέρουν, ή – για να πάρουμε το πιο ευνοϊκό γι αυτούς σενάριο – μετά που είχαν λάβει επίγνωση του ερχομού της πιστωτικής σκλήρυνσης δεν έκαναν σχεδόν τίποτα για να αντιμετωπίσουν τις συνέπειες της, έχουν πολλά για τα οποία πρέπει να λογοδοτήσουν. Αυτοί είναι πρώτιστα πίσω από το παιγνίδι της παραπληροφόρησης το οποίο διευκόλυνε την παραμονή τους στην εξουσία. Το ενεθάρρυναν, και ένας μπορεί να υποπτευθεί, το χρηματοδότησαν κιόλας.

Έτσι, παραμένοντας στην Ελλάδα, ακόμη και στα τέλη του 2007 και αρχές του 2008, υψηλά ιστάμενοι πολιτικοί διαβεβαίωναν τους συμπατριώτες τους ότι η "οικονομία" ήταν "καλά θωρακισμένη" - θωρακισμένη ήταν η λέξη του τότε Πρωθυπουργού Καραμανλή – έναντι της οικονομικής κρίσης, η οποία ξεκίνησε σοβαρά με την κατάρρευση της Northern Rock στην Αγγλία και το σκάνδαλο της Lehmann Brothers στην Αμερική. Φυσικά, οι διαβεβαιώσεις δεν ανταποκρίνονταν στην αλήθεια.

Η επίκριση, όχι μόνο για την απουσία πληροφόρησης αλλά επίσης και για την αποτυχία να αποτρέψουν αυτές τις χρηματοοικονομικές καταστροφές (ή τουλάχιστον να περιορίσουν τις επιπτώσεις τους), ισχύει και για την Αγγλία και τις ΗΠΑ επίσης. Διότι τώρα ξέρουμε ότι οι εποπτικές αρχές και των δύο αυτών χωρών είχαν αρκετές πληροφορίες στην κατοχή τους ώστε να αναμένουν ότι κάτι καταστροφικό μπορούσε να συμβεί. Ξέρουμε επίσης ότι δεν έκαναν τίποτε για να το αποτρέψουν, ενώ οι οίκοι πιστοληπτικής αξιολόγησης, οι οποίοι σήμερα έχουν τέτοια δύναμη ώστε να μπορούν να καταστρέψουν μια εθνική οικονομία, εξέδωσαν ένα ανενδοίαστα καθαρό πιστοποιητικό υγείας στη Lehmann brothers μερικούς μήνες πριν το μοιραίο τους καρδιακό επεισόδιο.

Εάν οι πολιτικοί δεν έκαναν σωστά τη δουλειά τους, ούτε ο Τύπος εκπλήρωσε το δικό του κύριο καθήκον ως ο φρουρός έναντι των καταχρήσεων. Για να επανέλθω στην Ελλάδα, την οποία πιστεύω ξέρω καλύτερα, η εντύπωση μου είναι ότι οι κύριες ανησυχίες του Τύπου – τουλάχιστον την Ελλάδα - παρέμεναν στα δικά τους χρηματοοικονομικά συμφέροντα. Και αυτά εξυπηρετούνταν κάλλιστα αναφέροντας αυτά που η κυβέρνηση των ημερών τους ήθελε να αναφέρουν. Ως επί το πλείστο, ακόμα αυτό κάνουν, το οποίο μπορεί να εξηγήσει εν μέρει, την κατάρρευση των πωλήσεων τους.

Ότι μια τέτοια νοοτροπία έναντι της δημοσιογραφίας σήμαινε ένα συνεχές πολιτικό 'τουμπάρισμα' για να παραμείνουν 'κοντά' στον οποιονδήποτε ήταν/είναι στην εξουσία λίγο με απασχολεί, αφού προθύμως ομολογώ ότι έχω συνηθίσει και στις πιο ακραίες μορφές πολιτικού ομορτισμού ο οποίος ευημερεί στην Ελλάδα. *Το αναφέρω όμως γιατί δεν το βρίσκω καθόλου πειστικό να δοκιμάσω να εξάγω μια πειστική γραμμή μεταξύ της ηθικής του Τύπου στο Δυτικό κόσμο και τη Ρωσία.* Στην Ελλάδα όπως και να έχει, αυτό το 'τουμπάρισμα' υπήρξε το αγαπημένο χόμπι των μεγιστάνων του Τύπου. Οι συνέπειες; Κατά τα τελευταία χρόνια συνέβαλαν τα μέγιστα – δημοσιογράφοι και καναλάρχες - στο σπάσιμο των νεύρων του Ελληνικού λαού.

Οι συνδυασμένες ενέργειες ήταν μέρος της πρακτικής του κ. Παπανδρέου να παραλύσει τον πληθυσμό με αντιφατικά μηνύματα, εναλλακτικά επιβάλλοντας αυστηρά μέτρα λιτότητας και μετά προβλέποντας άμεση σωτηρία. Αυτό (το θανάσιμο) παιγνίδι παιζόταν (και παίζεται) κάθε τρεις μήνες ή τόσο, καθώς η Ελλάδα προσέγγιζε τη στιγμή της πτώχευσης και έπρεπε να συμφωνήσει σε νέα μέτρα λιτότητας ώστε να πάρει περισσότερα χρήματα από την Ευρώπη και το ΔΝΤ. Τέτοια Σκωτσέζικα λουτρά κράτησαν την πιο ανεπαρκή και αντιπαραγωγική κυβέρνηση που είχε ποτέ η Ελλάδα στην εξουσία για περίπου τρία χρόνια. Διότι το όλο-και-πιο-βαριά-κτυπημένο εκλογικό σώμα δεν τολμούσε καν να παραπονεθεί, χώρια να διαμαρτυρηθεί, στους δρόμους φοβούμενο ότι αν το έκανε δεν θα έβλεπε μόνο τις απολαβές του να πέφτουν περισσότερο αλλά και τις δουλειές να εξαφανίζονται.

Μια και η πολιτική αυτή συνεχίζεται, πολλοί στην Ελλάδα πιστεύουν, πράγματι ελπίζουν, ότι κάποιοι από αυτούς τους πολιτικούς, μαζί με τον συνεργαζόμενο Τύπο, μια μέρα μπορεί να κληθούν να λογοδοτήσουν ενώπιων των δικαστηρίων για τις ενέργειές τους και (πιθανόν) για τα αθέμιτα κέρδη που αποκόμισαν ενώ ήταν στην εξουσία. Γιατί δεν μιλάμε για ευθύνη αλλά για πλήρη συνευθύνη!

Αυτή είναι η πτυχή της παραπληροφόρησης που με ενδιαφέρει περισσότερο. Είναι η ικανότητα και η προθυμία των πολιτικών να την χρησιμοποιήσουν για να επηρεάσουν αν όχι να καταστρέψουν ψυχολογικά τα μυαλά των εκλογέων. Ο τρόπος που κάτι τέτοιο εφαρμόζεται στην Ελλάδα παραμένει ακόμα να μελετηθεί επιστημονικά. Αλλά οι ψυχολογικές επιδράσεις δεν πρέπει να υποτιμούνται.

Ποιες ήταν οι συνέπειες μιας τέτοιας τεράστιας απάτης; Όπως λέχθηκε, η περίπτωση της Ελλάδας πρέπει μια μέρα να μελετηθεί στενά διότι είναι εξαιρετικά σκοτεινή. Ωστόσο οι επιπτώσεις είναι εμφανείς για όλους να τις δουν. Σημειώστε, για παράδειγμα, πόσο 'πειθήνιοι' οι πεινασμένοι και στερημένοι Έλληνες έχουν καταστεί σε σύγκριση με τους Ισπανούς ή τους Πορτογάλους οι οποίοι τουλάχιστο διατηρούν ακόμα την ηθική αντοχή να διαμαρτύρονται ενάντια στην κακοδιαχείριση και οικονομική καταπίεση, την ανεργία και την πτώση των απολαβών ή στις πιέσεις της Ευρώπης. Και τι γίνεται με τους άστατους και ευέξαπτους Έλληνες; Μούδιασμα και υποταγή σκοτίζουν τα μυαλά τους και εμποδίζουν κάθε ενέργεια μέχρι την στιγμή της έλευσης της ηφαιστειακής έκρηξης που πολύ σίγουρα θα έλθει.

Σε αυτό το συνέδριο, ωστόσο, συζητούμε ένα άλλο θέμα: τις σχέσεις μεταξύ ΕΕ και Ρωσίας. Έτσι πρέπει να κοιτάξουμε πως χρησιμοποιείται η παραπληροφόρηση για να σαμποτάρει μια τέτοια επαναπροσέγγιση, διότι αυτό επίσης έγινε, με ένα συστηματικό τρόπο. Σε αυτή την περίπτωση επίσης, χρησιμοποιήθηκαν παρόμοιες τεχνικές από τον Τύπο, ειδικότερα τον ούτω καλούμενο συντηρητικό (αστικό) Τύπο.

Η Παραπληροφόρηση Μεταλλάσσεται σε Ανεπιτημότητα και Επεκτείνεται σε Προπαγάνδα Εμποδίζοντας κάθε ιδέα Συνεργασίας με τη Ρωσία

Είναι καλύτερα να επιχειρήσουμε τη διερεύνηση μας πάνω σε αυτό το θέμα κάτω από δύο επικεφαλίδες.

Πρώτα, πρέπει να σημειώσουμε την έκταση στην οποία η παραπληροφόρηση που έγινε μετατράπηκε σε συστηματική εξαπάτηση. Στην πραγματικότητα έγιναν πολλαπλές εξαπατήσεις αφού η παραπληροφόρηση εφαρμόστηκε από όλους που ήταν αποφασισμένοι να εμποδίσουν την αναβίωση της Ρωσίας από τον πάτο που είχε ξεπέσει κατά τα χρόνια του Γιέλτσιν. Εδώ θα πρέπει να σημειώσουμε εν ολίγοις μέσω ποιών τρόπων εξασκήθηκε.

Ο διεθνής τύπος και οι πολυεθνικές επιχειρήσεις (οι οποίες συνδέουν ενεργά τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες με τη διεθνή πολιτική) διεδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στην προώθηση της αντί-Ρωσικής εκστρατείας όταν τους αρνήθηκαν ένα μερίδιο στον πλούτο της χώρας. Το 'Ατλαντικό Κίνημα', το οποίο υπήρχε κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, επαναστρατηγικοποιήθηκε από την δεκαετία του 1990 και μετά, προικοδοτήθηκε καλά και πήρε οδηγίες να επεκτείνει τις δραστηριότητες του μέσω διαφόρων Μη Κυβερνητικών Οργανισμών (ΜΚΟ)- όπως το Marshall Fund και τα συνδεδεμένα μέλη ή συνεταιίρους του - που πολλαπλασιάστηκαν σε όλο τον κόσμο, αλλά ειδικότερα στην Ευρώπη και την Μέση Ανατολή. Εν μέρει αποκάλυπτα πολιτικά, αλλά συχνά λειτουργώντας κάτω από τον μανδύα των δεξαμενών σκέψης και ακαδημαϊκών που (παρά) τονίζουν τη πνευματική τους ανεξαρτησία, αυτοί οι οργανισμοί και αυτοί οι άνθρωποι εργάστηκαν για να προωθήσουν το είδος των ιδεών που η Αμερική ή οι βιομήχανοί της ευνοούσαν για να επεκτείνουν περισσότερο την οικονομική τους επιρροή. Μπορεί κανείς να υποψιαστεί ότι λίγοι θα το θεωρούσαν αυτό είτε ως 'μεγάλη ή 'αξιέπαινη' επιδίωξη. Για αυτό δεν μένει κανείς εντελώς κατάπληκτος στο ότι τελικά τέτοιου είδους οργανώσεις καταφέρνουν να ελκύσουν κυρίως δημοσιογράφους και ακαδημαϊκούς γαλουχημένους στην επιθυμία για το πολιτικό παρασκήνιο ακόμη και την πολιτική συνομοσία.

Εδώ στην Κύπρο λίγα χρειάζεται να πω για τις απαράδεκτες δραστηριότητες αυτών των σωμάτων και των συνδεδεμένων εταιρών τους στην Ελλάδα που διεδραμάτισαν τόσο μεγάλο - αλλά ευτυχώς ανεπιτυχή - ρόλο στην προσπάθειά τους να επιβάλουν το Σχέδιο Ανάν στους Κύπριους. Αρκεί να λεχθεί ότι μερικοί από αυτούς τους ίδιους ανθρώπους είναι τώρα δραστηριοποιημένοι στην Ελλάδα και οι προσπάθειες τους υποστηρίζονται σθεναρά από την μερίδα του Τύπου που παραμένει (υπέρμετρα θα έλεγα) αφοσιωμένη στα Αμερικάνικα συμφέροντα και φιλοδοξίες. Διότι μετά βίας χάνουν ευκαιρία να υποσκάψουν τις *οποιοσδήποτε* διασυνδέσεις η χώρα καταγωγής μου θα μπορούσε να αναπτύξει με την Ρωσία, **όχι – πρέπει να τονισθεί – αντί αυτών που έχει με την Αμερική αλλά επιπρόσθετα με αυτές.**²

Όπως και να έχει, όσο δραστήριοι και καλά επιδοτημένοι και αν είναι αυτοί οι ακτιβιστές, οι αριθμοί τους μειώνονται – τουλάχιστον στην Ελλάδα. Κυριότερα, ανάμεσα στην πληθυσμό γενικά, ο οποίος έχει επίγνωση της ύπαρξής τους και της απειλής που οι πλείστοι των ανθρώπων αισθάνονται ότι προβάλλουν ως προς τα ελληνικά συμφέροντα αυτές τις μέρες, δεν εισπράττουν τίποτα εκτός από περιφρόνηση. Στην απουσία ενός *αληθινά* ελεύθερου Τύπου, η καλύτερη απόδειξη αυτής της 'αρνητικής' αντίδρασης ξεπροβάλλει αμέσως ακόμα και από μια πρόχειρη ματιά στα δικτυακά ημερολόγια (blog sites), τα οποία οι κοινοί άνθρωποι συμβουλεύονται όλο και περισσότερο με την ελπίδα να βρουν κομματάκια μιας σωστότερης πληροφόρησης. Τουλάχιστο από αυτή την γωνία αντίκρισης των πραγμάτων, η υπόσταση αυτών των 'διανοουμένων Ατλαντιστών' έχει μειωθεί στην Ελλάδα αφού έχασαν την αίγλη και το γόητρο που οι ακαδημαϊκοί συνάδελφοί τους (μόνοι τους) *ισχυρίζονταν* ότι είχαν κατά τα πρώτα χρόνια της εμφάνισης τους ως οργανωμένης ομάδας πίεσης.

Το δεύτερο θέμα το οποίο πρέπει να σημειώσουμε για λεπτομερή μελέτη στο μέλλον, είναι *πώς* αυτή η απάτη εναντίον της Ρωσίας έγινε πράξη στην Ελλάδα. Όπως διατυπώθηκε ήδη, η προσπάθεια εδώ, την οποία έκαναν αυτοί οι φορείς

² Αυτή είναι η μόνη πρόταση σε ολόκληρο το κείμενο η οποία τυπώνεται με έντονη γραφή διότι εκείνοι που ειδικεύονται στην παραπληροφόρηση βιάστηκαν να επιχειρηματολογήσουν ότι είμαι αντί-αμερικάνος αντί να υπογραμμίσουν την με συνέπεια δεδηλωμένη προτίμηση μου για μία πολυδιάστατη εξωτερική πολιτική.

και τα ενεργά μέλη τους, ήταν να καταστρέψουν τις περιορισμένες επιχειρηματικές σχέσεις που η κυβέρνηση Καραμανλή δημιούργησε με την Ρωσία κατά την διάρκεια της πρωθυπουργίας του. Αυτά ήταν τα χρόνια κατά τα οποία λάμβανε χώρα η Ρωσική ανανέωση καθώς χαμένα κομμάτια της αυτοκρατορίας επέστρεφαν υπό την σκεπή της (π.χ. Ουκρανία), ή καταστέλλονταν μετά από απερίσκεπτες εξεγέρσεις οι οποίες υποκινούνταν από τους Αμερικανούς. Η Γεωργία είναι, ασφαλώς, το υπόδειγμα, αν και δεν πρέπει να ξεχνιούνται άλλες προσπάθειες να εξωθήσουν εξεγέρσεις που έγιναν από τους Αντιπροέδρους Τσέϊνη και Μπάϊντεν, ειδικότερα λόγω της οξείας γλώσσας που χρησιμοποιήθηκε και από τους δύο.

Οι (θαρραλέες) προσπάθειες του Καραμανλή να δημιουργήσει ένα ρόλο στην Ελλάδα στον τομέα της ενέργειας βρήκαν μεγάλη αντίσταση από αυτές τις ομάδες ανθρώπων. Όταν έκανε το επόμενο βήμα και έδειξε την προθυμία του να αγοράσει όπλα από την Ρωσία, πάρθηκε – φαντάζομαι – τελικά η απόφαση για την ανατροπή του. Παίρνει καιρό μέχρις ότου να αποδειχτούν τέτοιοι ισχυρισμοί με τη δημοσίευση επίσημων εγγράφων αλλά αυτή τουλάχιστον είναι η επικρατούσα άποψη στην Ελλάδα την ώρα που γράφεται αυτό το κείμενο.

Οι δημοσιογράφοι αυτές τις μέρες ξοδεύουν τον χρόνο τους εξασκώντας την τέχνη της *επικοινωνίας* μηνυμάτων τα οποία *διατυπώνονται στη βάση των στρατηγικών σκοπιμοτήτων που επιθυμούν να προωθήσουν*. Έτσι, η ανατροπή του συντηρητικού Πρωθυπουργού, ο οποίος τόσο 'απερίσκεπτα' – στα μάτια τους - πήρε την ευθύνη επάνω του να διευρύνει μια πολιτική εξάρτησης από στις ΗΠΑ, θα έπαιρνε μια λεπτή μορφή. Το καλοκαίρι του 2009 πείσθηκε από τους 'ούτω-καλούμενους πολιτικούς του συμμάχους' να διενεργήσει εκλογές για να τις χάσει και έτσι να επιτρέψει στον ανοργάνωτο αντίπαλο του – τον Κο. Παπανδρέου – να αρθεί στην εξουσία απροετοίμαστος. Αυτό θα σήμαινε ότι θα διατηρούσε την εξουσία μόνο για μερικούς μήνες δίνοντας στον Κο. Καραμανλή την ευκαιρία να επιστρέψει στην εξουσία ως ο 'αδικημένος αλλά τώρα δικαιωμένος και ξανά νομιμοποιημένος' πολιτικός. Κατά τη μεσοβασιλεία, ο ρόλος του ως ηγέτη, θα ασκείτο από ένα 'αφοσιωμένο' υφιστάμενο ο οποίος θα κρατούσε την 'καρέκλα' ζεστή γι αυτόν. Όλα, ασφαλώς, έπρεπε να

απολάμβαναν της υποστήριξης της Ουάσινγκτον, που ωστόσο, ενεργώντας από μόνη της είχε κιόλας διασφαλίσει ότι ο Κος. Παπανδρέου δεν θα ήταν τόσο ενοχλητικός για αυτήν όσο ήταν μερικές φορές ο τέως, (και αναμφισβήτητα χαρισματικός) πατέρας του.

Η προσπάθεια επέμβασης στα εσωτερικά πολιτικά δρώμενα μιας άλλης χώρας, δεν ήταν, και πάλιν, τίποτα καινούργιο. *Η ιστορία της νεώτερης Ελλάδας δεν μπορεί να γραφτεί χωρίς συζήτηση αυτών των κατάφορων επεμβάσεων, κυρίως στο πιο πρόσφατο παρελθόν, που σχεδιάσθηκαν και εκτελέσθηκαν με τη σιωπηρή υποστήριξη των ΗΠΑ ώστε να ελέγξουν την επιρροή της Ρωσίας, συνήθως μια πραγματική - αλλά επίσης κατά καιρούς - μια προκατασκευασμένη απειλή.* Αλλά πρέπει να πιστώσουμε τους συνήθεις μηχανορράφους γιατί αυτή τη φορά, τουλάχιστο, σχεδίασαν μια δημοκρατική ενδυμασία για να διευθετήσουν τη μετακύληση της εξουσίας σε άτομα πιο επιδεκτικά στις επιθυμίες τους και δεν εξουσιοδότησαν (ούτε ανέχτηκαν) ένα στρατιωτικό πραξικόπημα όπως έκαναν το 1967. Εν πάση περιπτώσει, κανείς μπορεί μόνο να *ελπίζει* ότι η μέθοδος των πραξικοπημάτων έχει πια ξεπεραστεί για τα καλά στην Ελλάδα.

Το εκλογικό σώμα όμως, δεν συμεριζόταν αυτούς τους σχεδιασμούς και, (α) τιμώρησε τη Δεξιά για την αναποτελεσματική διαχείριση της οικονομίας και τη γενικότερη ατμόσφαιρα διαφθοράς που δημιούργησε κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης της, ειδικότερα κατά τα τελευταία (άθλια) δύο χρόνια που ήταν στην εξουσία (2007-2009) και, (β) ο υποψήφιος που ευρέως εθεωρείτο ως ο 'καταλληλότερος' διάδοχος του Κου. Καραμανλή, κατατροπώθηκε από το συντηρητικό κόμμα όταν ήρθε η ώρα να επιλέξουν τα μέλη τον επόμενο (καθ' υπόθεση, κάποιοι νόμιζαν) μεταβατικό αρχηγό.

Αυτό το εκλογικό αποτέλεσμα πρέπει να προκάλεσε τεράστια ανησυχία στα μαζικά μέσα επικοινωνίας και στους Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς, καθώς επίσης και σε εκείνους που απέδιδαν μεγάλη σημασία στις επιθυμίες της Αμερικάνικης εξωτερικής πολιτικής. Διότι, πρωτίστως, ο εκλεγείς διάδοχος του Κου. Καραμανλή, φάνηκε - στην αρχή - ωσάν να μπορούσε να συνεχίσει την

καινοτόμο εξωτερική πολιτική του προκατόχου του. Πράγματι, ενωρίτερα στην καριέρα του, είχε δώσει σημάδια τέτοιας ανεξάρτητης σκέψης. Επομένως, όχι αφύσικα, εκείνοι που βρισκόντουσαν κοντά στα Αμερικάνικα συμφέροντα και αδημονούσαν να κρατήσουν την Ελλάδα όσο πιο απομακρυσμένη μπορούσαν από την Ρωσία, εξαπέλυσαν μια παρατεταμένη – συχνάκις συκοφαντική και δυσφημιστική – εκστρατεία να τον εξουτελίσουν στα μάτια του εκλογικού σώματος ως διψασμένο της εξουσίας και μη εκλέξιμο.

Αυτό που επέλεξαν να προσβάλουν ήταν η πίστη του νέου αρχηγού – που εκ των υστέρων αποδείχτηκε σωστή – ότι τα έξωθεν επιβαλλόμενα μέτρα λιτότητας θα έφερναν βαθύτερη ύφεση και θα εμπόδιζαν ακόμα περισσότερο τις όποιες προοπτικές υπήρχαν για ανάπτυξη. Η πίεση που ασκήθηκε επάνω του πρέπει να είχε αποτέλεσμα, τουλάχιστο εν μέρει, γιατί μέσα από μια σειρά πολιτικών μεταστροφών ο νύν Πρωθυπουργός σύντομα έδωσε χειροπιαστά δείγματα γραφής ότι δεν θα τάραζε τα νερά και δεν θα ταρακουνούσε τη βάρκα που τόσο επιδέξια κατεύθυναν προς τους βράχους όσοι απέτρεπαν την δημιουργία επιπρόσθετων συμμαχιών.

Κατά πόσο, στην διάρκεια αυτών των χρόνων, η Ρωσία έκανε ότι μπορούσε για να βελτιώσει την εικόνα της στην Ελλάδα είναι ένα άλλο ζήτημα και το αφήνω στους ίδιους τους Ρώσους να αξιολογήσουν μια μέρα αν η πολιτική τους θα μπορούσε να ήταν πιο λεπτή σε αυτό το σημείο. Ίσως η απάντηση να βρίσκεται στην *εσωτερική* πολιτική σκηνή της Ρωσίας κατά την περίοδο Προεδρία Μεντβιεντεφ που όπως *φαίνεται*, μόλις πρόσφατα άρχισε να επανέρχεται σε μια πιο αποφασιστική τροχιά.

Τα λίγα που έχουμε πει, μόλις και μετά βίας αγγίζουν την επιφάνεια του προβλήματος. Δείχνουν όμως πόσο δύσκολο είναι ακόμα και να μιλάς για Ευρωπαϊκή-Ρωσική συνεργασία μέσα στο ισχύον κλίμα αντί-Ρωσικών συναισθημάτων που καλλιεργούνται συστηματικά από τους φίλο-Αμερικάνικους Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς και τον φιλικό προς αυτούς Τύπο παντού στην Ευρώπη.

Παρεμπιπτόντως, αυτή η χρήση 'μαλακής δύναμης' για να καταπολεμήσουν τη Ρωσία, είναι μια περιοχή της συνολικής σύγκρουσης στην οποία η Αμερική διατηρεί ένα σημαντικό προβάδισμα, αφού η Ρωσία δεν κατάφερε να αποκτήσει επαρκή γνώση της τέχνης αξιοποίησης των Μη Κυβερνητικών Οργανισμών, για να κάνουν την βρώμικη δουλειά της. Ούτε μπορούν να ανταγωνιστούν τις τεχνικές της δυτικής προπαγάνδας. Ας αφήσουμε όμως τους επιφανείς Ρώσους που είναι παρόντες σε αυτό το συνέδριο να σκεφτούν και να σταθμίσουν αυτές τις παρατηρήσεις και όχι να τις εκλάβουν ως προσβολή!

Το φαινόμενο συνεπώς δεν συναντάται μόνο στην Ελλάδα. Για παράδειγμα, η Αγγλική εφημερίδα *The Times* είναι ένα καλό παράδειγμα εφημερίδας η οποία συνεχώς παροτρύνει τους Ευρωπαίους να υποστηρίζουν τις αποτυχημένες πολιτικές της Αμερικής στην Κεντρική Ασία. Έτσι, κατ' επανάληψη παρότρυναν τους Βρετανούς να διατηρήσουν τους στρατιώτες τους στο Αφγανιστάν αν και προβλέψαμε τότε, αυτό που ξέρουμε τώρα ότι έγινε: χαραμίστηκαν ανθρώπινες ζωές μόνο και μόνο για το γόητρο αυτών που λανθασμένα συνέλαβαν την ιδέα ενός άχρηστου πολέμου. Σπάνια επίσης, χάνουν ευκαιρία να 'χλευάσουν' τον Κο. Πούτιν ή να παραπονεθούν όταν η χώρα του εμποδίζει την χρήση εμπόργκο ή τη χρήση βίας κάπου στον κόσμο.

Όπως και να έχουν τα πράγματα, και όπως θα εξηγήσουμε στα επόμενα δύο κεφάλαια, αυτό δεν σημαίνει ότι όλοι οι πολεμιστές του ψυχρού πολέμου κέρδισαν τη μάχη ή απέτρεψαν στο διηνεκές όλες τις απόπειρες ομαλοποίησης των σχέσεων με την Ρωσία. Ό,τι εμπνέει αυτή την τελευταία εκτίμηση είναι η αντικειμενική θεώρηση σε ό,τι αφορά τον βαθμό κατά τον οποίο η ισχύς σε όλο τον κόσμο, μετατοπίζεται προς νέα κέντρα. Και πάλιν, ιστορικά δεν έχουμε τίποτα το μη αναμενόμενο σε ό,τι αφορά αυτό το φαινόμενο. Το μέγιστο που μπορεί να ειπωθεί είναι ότι αυτή η μετατόπιση ήρθε πιο μπροστά χρονικά επειδή οι Αμερικάνικοι πόλεμοι επίσπευσαν τη χρηματοοικονομική της κόπωση.

Η Ισχύς Μετατοπίζεται Παγκόσμια εις Βάρος των Παραδοσιακών Παικτών

Η πεποίθησή μου είναι ότι αυτή η διανοητική μάχη σε όφελος μιας Ευρωπαϊκό-Ρωσικής συνεργασίας δεν έχει τελειώσει ακόμα. Εν τούτοις, μπορεί κανείς να ισχυρισθεί ότι ενισχύεται από το γεγονός ότι η παγκόσμια ισχύς μετατοπίζεται μακριά από τις ΗΠΑ και ακόμα γρηγορότερα και πιο δραστικά από την Ευρώπη όπως είναι σήμερα. Ταυτόχρονα, η Ρωσία αντιμετωπίζει δικές της δυσκολίες μεταξύ των οποίων – κατά την άποψή μου – οι πλέον σοβαρές είναι τρεις: η ανεπάρκειά της στην σύγχρονη τεχνολογία, η ανικανότητα της να προσελκύσει ξένα κεφάλαια σε μια χρονική στιγμή όπου η Ευρώπη και η Αμερική αντιμετωπίζουν μια πρωτοφανή οικονομική κρίση (η πρόσφατη συμφωνία Rosneft-BP αποτελεί μια ενδιαφέρουσα εξέλιξη), και η ζοφερή δημογραφική της κατάσταση η οποία συνιστά μια σταθερή γήρανση του Ρωσικού πληθυσμού. Αυτά τα σημεία συνιστούν διαφορετικά (αλλά επίσης και παρόμοια) είδη αδυναμιών – στη Δυτική Ευρώπη και την Ρωσία – και ενδεχομένως να παρακινούν τις αναδιατάξεις που εγώ, τουλάχιστον, καλωσορίζω. Ας κοιτάξουμε λοιπόν αυτές τις ιδέες σε κάποια μεγαλύτερη λεπτομέρεια.

Η αποδυνάμωση των ΗΠΑ κινείται σε αργούς ρυθμούς επειδή ο αδιαμφισβήτητος πλούτος της χώρας και οι ευνοϊκές γεωγραφικές συνθήκες που επικρατούν στη χώρα (σε σύγκριση με τις λιγότερο ευνοϊκές με τις οποίες η φύση προίκισε την Ρωσία) και η εκπληκτική της τεχνολογία πάντοτε θα της διασφαλίζουν μια προεξέχουσα θέση στην παγκόσμια πολιτική *όχι όμως πλέον την πρώτη ή και την μόνη θέση.*

Η οπισθοχώρηση που υπέστησαν τα Αμερικάνικα συμφέροντα στον Καύκασο, και το Ιράκ είναι γνωστή. Μετά από έντεκα χρόνια πολέμου, δύο χιλιάδες νεκρούς και πάνω από 17,000 τραυματίες νέους άντρες και γυναίκες, η Αμερική αποχωρεί επίσης από το Αφγανιστάν ηττημένη *χωρίς ούτε ένας από τους διακηρυγμένους της στόχους να έχει ικανοποιηθεί.* Πράγματι, ένα σημαντικό σύμμαχο που είχε στην αρχή του Πολέμου – το Πακιστάν – τον έχασε μια και δεν είναι πια ένας αξιόπιστος φίλος – μια οπισθοδρόμηση την οποία οι ΗΠΑ προσπάθησαν να υπερβούν μετατοπίζοντας την προσοχή τους στην Ινδία. Τι

έχει να επιδείξει η Αμερική για ένα τέτοιο εξευτελισμό εκτός από ένα βραβείο Νόμπελ για την ειρήνη το οποίο θα έπρεπε να είχε δοθεί (με κάπως λιγότερη σπουδή), στον αδιαμφισβήτητα προικισμένο Πρόεδρο της, όχι όμως για την ειρήνη αλλά για την κατά αξιοθαύμαστο τρόπο ανάπτυξη κοινωνικής συνείδησης;

Η εξασθένιση της Αμερικανικής ισχύος και γοήτρου μπορεί επίσης να διαπιστωθεί στη Βόρειο Αφρική και τη Μέση Ανατολή. Η Αραβική Άνοιξη την οποία αρχικά η Αμερική δεν ήταν σίγουρη αν θα έπρεπε να καλωσορίσει, απλά να αποδεκτεί ή να αντιστρατευθεί, δείχνει τώρα σημάδια ότι μπορεί να μετατραπεί σε χειμέριο παγετό. Έτσι, η Αίγυπτος δεν δικαιολογεί πια τον τίτλο του "συμμάχου της Αμερικής" – παρά μόνο την παροχή αμερικάνικης βοήθειας. Το Κατάρ είναι ασταθές, η Υεμένη είναι πιστεύω χαμένη πια, η Σομαλία στεγάζει τα ανεξάρτητα κατάλοιπα της Αλ Κάιντα. Τέλος, η Αφρική ως ήπειρος βαθμιαία 'αγοράζεται' από την Κίνα!

Η επίσημη μετατόπιση της πολιτικής προς την Άπω Ανατολή αποτελεί ακόμα μια ένδειξη ότι οι μέρες που η Αμερική μπορούσε να διεξάγει ταυτόχρονα δύο και μισό πολέμους, αποτελεί ένα καύχημα του (μακρινού) παρελθόντος. Δεν λέγω τίποτα για τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζει και πόσο πολύ η ανάκαμψη εξαρτάται από τον μικρό της συνεταίρο – την Ευρώπη – και κατά πόσο θα καταφέρει να αλλάξει οικονομική πορεία ώστε να βοηθηθούν οι αμερικάνικες εξαγωγές.

Αυτά τα οικονομικά προβλήματα είναι, ουσιαστικά, πιο σημαντικά από ό,τι οι πλείστοι πιστεύουν ότι είναι. Για τους σκοπούς της παρούσης νιώθω ότι ένα πρόβλημα συγκεκριμένα αξίζει να το σημειώσουμε. Το στοίχημα μου είναι ότι ακόμα και ανάμεσα στο Αμερικάνικο στράτευμα δεν υπάρχει, - τουλάχιστον στο παρόν στάδιο – όρεξη για άλλους πολέμους στο εξωτερικό. Διότι, κατά την άποψη μου, ο στρατός αντιλαμβάνεται, και αν ακόμα η άκρα Δεξιά δεν το αντιλαμβάνεται, αυτό που χρειάζεται είναι η ισχυροποίηση των οικονομικών θεμελίων της χώρας, χωρίς τα οποία κανένα στράτευμα δεν μπορεί να λειτουργήσει αποτελεσματικά.

Ακόμα, πρέπει να προειδοποιήσω για μερικούς μελλοντικούς πονοκεφάλους που θα έχουν να αντιμετωπίσουν οι ΗΠΑ τώρα που οι εκλογές έχουν τελειώσει - πονοκεφάλους τους οποίους η Ευρώπη θα ήταν σοφό να μην αφήσει να την αγγίξουν.

Οι πλείστοι από αυτούς έχουν σχέση με την συνεχιζόμενη αστάθεια και αβεβαιότητα που κυριαρχεί στην Λιβύη, την Συρία, το Ιράν, και στο Παλαιστινιακό ζήτημα το οποίο δεν έχει ακόμα - και δεν μπορεί εύκολα - να θαφτεί, καθώς επίσης την πολύ σημαντική πιθανότητα ενός εμφυλίου πολέμου στο Αφγανιστάν όταν τα Αμερικάνικα στρατεύματα θα έχουν αποχωρήσει χωρίς πιθανότητα να έχουν εξουδετερώσει την απειλή των Ταλιμπάν. (Αυτό παρεμπιπτόντως θα είναι πονοκέφαλος και για την Ρωσία επίσης και μπορεί, μερικώς τουλάχιστο, να εξηγεί την προθυμία της δεύτερης να βοηθήσει τους Αμερικανούς στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στον εφοδιασμό των στρατευμάτων τους που όλο και λιγοστεύουν, θέτοντας στη διάθεσή τους την χρήση Ρωσικών αεροδρομίων).

Δεν είναι τώρα η ώρα να επεκταθούμε στις ρίζες όλων αυτών των προβλημάτων πέραν από την αναδιατύπωση ότι, με διαφορετικούς τρόπους μπορούν να συσχετισθούν με λάθη στην αμερικάνικη εξωτερική πολιτική του παρελθόντος ενώ η απουσία δυνατότητας επίλυσης τους στο παρόν εξηγείται από τη μειούμενη ικανότητα της Αμερικής να ανταπεξέλθει με τόσο απομυζούντα προβλήματα στο εξωτερικό. Όποια όμως και να είναι τα αίτια αυτών των διαπυημένων τραυμάτων, το γεγονός είναι ότι η προσωρινή αναστολή της επίλυσής τους - μερικώς λόγω των Αμερικάνικων εκλογών - δεν μπορεί να παραταθεί μέσα στο νέο χρόνο. Αυτές οι προβλέψεις είναι εύκολες και εύλογες. Αυτό που είναι λιγότερο σαφές είναι πως θα επιλυθούν τα εκρεμούντα προβλήματα εάν, πράγματι, μπορούν να επιλυθούν με τρόπο που να ικανοποιεί τα συμφέροντα των ΗΠΑ.

Οι πιο πάνω προβλέψεις δεν μπορεί να είναι ευχάριστες στους Αμερικανούς. Ακόμα περισσότερο δυσοίωνο πρέπει να είναι το γεγονός ότι η συνεχιζόμενη ύπαρξη αυτών των προβλημάτων θα προσφέρει νέες ευκαιρίες στον ακατάσχετο

Κο. Πούτιν να ξαναδώσει δείγματα της πονηριάς του αλλά και της αποφασιστικότητας του. Αν αυτή είναι μια αληθοφανής πρόβλεψη, και προσωπικά πιστεύω ότι είναι, η διακηρυγμένη αποτελεσματικότητα της Αμερικής να επικεντρωθεί στην Άπω Ανατολή δεν θα μπορέσει να εφαρμοσθεί ανενόχλητα.

Οι απανωτές επιδράσεις των πιο πάνω υποθέσεων, μπορεί να είναι ανυπολόγιστες. Εάν ήμουν εν ενεργεία πολιτικός θα ήμουν ανεύθυνος εάν δεν συνυπολόγιζα όλα τα πιο πάνω στη χάραξη της εξωτερικής πολιτικής της χώρας μου για το προβλεπόμενο μέλλον και παρά την Αμερικάνικη τεχνολογική υπεροχή, περιλαμβανομένης της στρατιωτικής, η οποία νομίζω θα παραμείνει αδιαφιλονίκητη για αρκετό διάστημα ακόμα, θα διαμόρφωνα εναλλακτικά σχέδια.

Οι σοφοί πολιτικοί ανά τον κόσμο πρέπει λοιπόν να διαμορφώσουν τα σχέδιά τους στη βάση ότι η Αμερική θα παραμείνει αξιολήλυτα προηγμένη στο τεχνολογικό πεδίο αλλά αυξητικά αδύνατη στο διεθνές πεδίο και έτσι ανήμπορη να διατηρήσει για πολύ ακόμα τη θέση της "πρώτης δύναμης" στον κόσμο, ειδικότερα εάν δεν καταφέρει να διορθώσει τα οικονομικά της (που την επομένη των εκλογών εμφανίζεται ως κάτι το πιθανό. Αυτό δεν πρέπει να προκαλεί καμιά έκπληξη στους σπουδαστές της ιστορίας αφού αυτή είναι η τύχη από την οποία καμιά μεγάλη Αυτοκρατορία δεν κατάφερε να ξεφύγει. Επιπλέον, τα σημάδια της Αμερικάνικης παρακμής – αν και βαθμιαία σε ρυθμούς – έχουν μία ιδιαιτερότητα: καμιά άλλη μεγάλη δύναμη – Ρώμη, Βυζάντιο, Οθωμανοί – δεν έμεινε στην κορυφή για τόσο *μικρό* διάστημα όσο οι Αμερικανοί.

Μια τέτοια ανάλυση της γενικότερης καταστάσεως θέτει ειδικά ερωτήματα ως προς το μέλλον της Ευρώπης. Μπορούμε λοιπόν στην αδυναμία της να διακρίνουμε σημάδια μιας πιθανής ανανεώσεως, εάν η ιδέα της συνεργασίας μεταξύ ΕΕ και Ρωσίας αποκτήσει ευρύτερη απήχηση;

Πιστεύω ότι κάτι τέτοιο μπορεί να διατυπωθεί και, πράγματι, θα μπορούσε να αποβεί το ελατήριο-βάση για νέες πρωτοβουλίες εάν οι χώρες μέλη της ΕΕ μπορέσουν ποτέ να αποτινάξουν το αίσθημα εξάρτησής τους από τους Αμερικανούς. Μήπως όμως είναι η άστατη οικονομική κατάσταση της Ευρώπης που με οδηγεί στο συμπέρασμα μια ασταμάτητης παρακμής; Η απάντηση είναι αρνητική. *Ο πραγματικός λόγος για την απαισιοδοξία είναι η διάγνωση ότι η Ευρώπη ως ζωντανός οργανισμός υποφέρει όχι από μία αλλά από πολλές ασθένειες.*

Κατά πρώτο λόγο η δική μου Ήπειρος δεν έχει κανένα από τα δυνατά σημεία της Αμερικής αλλά πολλές δικές της αδυναμίες. Έτσι, στερείται πρώτων υλών, είναι πολιτικά κατακερματισμένη και η χρηματοοικονομική κρίση επιδεινώνεται. Ακόμα, η απόφαση να ακολουθήσει το Αμερικάνικο παράδειγμα για να τυπώσει χρήμα, στο μέλλον πρόκειται να γίνει περισσότερο αισθητή στην Ευρώπη παρά η ίδια πολιτική στις ΗΠΑ, για διάφορους λόγους: επειδή το νόμισμα της δεν είναι το αποθεματικό νόμισμα για τον υπόλοιπο κόσμο αλλά και επειδή εμφανώς στερείται ηγεσίας καθώς και τους χρηματοοικονομικούς και διαρθρωτικούς μηχανισμούς για τη λήψη γρήγορων αποφάσεων σε πολιτικά, στρατιωτικά και οικονομικά ζητήματα. Έναντι αυτής της παρακμής πρέπει αμέσως να σημειώσουμε την άνοδο της Άπω Ανατολής, η οποία σύντομα θα βρει μιμητές στην Ινδία και, στην Νότιο Αμερική, όπου ένα τρίτο, δυνητικά, κέντρο πλούτου αναδύεται, με ηγέτιδα την Βραζιλία, με μεγάλα αποθέματα πρώτων υλών αλλά επίσης – και αυτό είναι ζωτικής σημασίας – με το κόστος της βιομηχανικής παραγωγής απείρως χαμηλότερο από την Ευρώπη.

Σε τι εξουσία ή ακόμα επιρροή, μπορεί ένα τέτοιο κατακερματισμένο και σοβαρά υπέρ-φορτωμένο από κοινωνικά κόστη συνονθύλευμα από πρώην προεξάρχοντα κέντρα κουλτούρας και πολιτισμού μπορεί να ελπίζει; Χωρίς μετάγγιση αίματος αυτός ο όμορφος οργανισμός πεθαίνει, ακόμα περισσότερο αποδυναμωμένος από το αυξανόμενο και διχαστικό ζήτημα της μετανάστευσης το οποίο η Ευρώπη δεν μπορεί να συζητήσει τίμια, πολύ μάλλον να επιλύσει, συνεπεία του παρεξηγημένου φιλελευθερισμού, της απουσίας πίστης στον εαυτό της, του αχαλίνωτου ταλέντου της να ξοδεύει περισσότερα από όσα

κερδίζει ως και της αυτοκαταστροφικής ερωτικής της σχέσης με την πολιτική ορθότητα που την εμποδίζει να συζητά αυτά τα ζητήματα ανοικτά και ειλικρινά.

Όσο πιο πολύ μελετά κανείς τη σύγχρονη Ευρώπη τόσο πιο πολύ μπορεί να την αγαπά – όπως κάνω εγώ – αλλά και τόσο πιο μελαγχολικός γίνεται για το μέλλον της αν δεν αλλάξει σε αρκετές σημαντικές πτυχές. Δεν πρωτοτυπώ λέγοντας αυτό το πράγμα. Ούτε πρωτοτυπώ όταν βλέπω την άνοδο της Άπω Ανατολής και της Ινδίας να καλπάζουν μπροστά από εμάς. Η πρωτοτυπία μου περιορίζεται στο να εκθέτω την έποψη μου ωμά, και αυτό μόνο με την ελπίδα ότι προκαλώντας τρόμο και εύλογη ανησυχία θα μπορούσα μια μέρα να ταρακουνήσω την χώρα μας και την Ήπειρο μας από τον καθημερινό τους εφησυχασμό. Δεν με ενοχλεί αν μου επιτεθούν επειδή τονίζω ανοικτά και με εντιμότητα αυτούς τους φόβους. Στο κάτω-κάτω είναι καλύτερα να σου επιτίθενται επειδή τολμάς να λές την αλήθεια αντί γιατί την κρύβεις για λόγους προσωπικού συμφέροντος.

Συμπληρωματικότητα

Είναι έναντι αυτού του είδους της αποτίμησης που ο συνεταιρισμός με την Ρωσία αρχίζει να παρουσιάζει αυξανόμενη έλξη και όταν ακόμα αντιλαμβάνεται κανείς, *όπως θα έπρεπε*, ότι ένα τέτοιο όνειρο θα αποδεικνύετο δύσκολο να γίνει πραγματικότητα. Αυτό σημαίνει την αρχή μιας νέας συλλογιστικής, η οποία, στην πράξη, θα μεταφράζεται σε μετάγγιση νέου αίματος το οποίο και οι δύο πλευρές – δηλαδή η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ρωσία – χρειάζονται. Επομένως πρέπει να αρχίσουμε θέτοντας το ερώτημα εάν οι κατηγορίες αίματος είναι συμβατές. Πιστεύω πως είναι, και μόνο προκατάληψη, (μερικώς δικαιολογημένη, αρχόμενη από την Σοβιετική κακομεταχείριση κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου) και συγκρουόμενες ηγεμονικές φιλοδοξίες (κυρίως μεταξύ των ΗΠΑ – όχι της Ευρώπης – και της Ρωσίας), κάνουν τους ανθρώπους ανίκανους να δουν αυτή τη συμβατότητα. Αλλά ας αρχίσουμε εν συντομία με τη κουλτούρα.

Οποιοσδήποτε έχει μελετήσει Ρωσική ιστορία, λογοτεχνία, και τέχνη γνωρίζει τη στενή συνάφεια που υπάρχει με την Δυτική Ευρώπη, ειδικότερα με την Γαλλία και την Γερμανία. Στην πραγματικότητα αν αρχίσουμε την επισκόπηση μας με την σύγχρονη Ρωσία, και αγνοήσουμε προ στιγμής τους στενούς θρησκευτικούς, γλωσσικούς, και νομικούς δεσμούς με το Ελληνιστικό Βυζάντιο, πρέπει να σημειώσουμε την Ολλανδική επίδραση που ο Μέγας Πέτρος εισήξε πρώτα ως μέρος των υπεράνθρωπων και συχνά βάνουσιων προσπαθειών - προσανατολισμού της Ρωσίας προς την Δύση. Η Αικατερίνη η Μεγάλη ήταν ασφαλώς, Γερμανίδα. Έτσι η εθνικότητα της προσέφερε ακόμα ένα σύνδεσμο με την χώρα καταγωγής της. Λέγω, ακόμα ένα σύνδεσμο, γιατί αν κοιτάξουμε στους Ναπολεόντειους Πολέμους μερικές δεκαετίες αργότερα, πολλοί θα εκπλαγούν να μάθουν ότι εκτός από τον Στρατάρχη Κουτούζωφ το μεγαλύτερο μέρος των Ρώσων Στρατηγών, περιλαμβανομένου του Υπουργού Άμυνας, ήταν Γερμανοί.

Κατά τον 19^ο αιώνα η Γερμανική επίδραση, ειδικότερα στις επιστήμες και τα γράμματα, αυξήθηκε σημαντικά. Ένας απολογισμός των φιλολογικών επαφών μεταξύ των δύο αυτών χωρών μπορεί να το εξακριβώσει αυτό. Αλλά μπορούμε ακόμα να δούμε αυτή την επίδραση να αντανακλάται στη λογοτεχνία. Μια απλή ματιά σε όλα τα βιβλία τα οποία ο Μπαζάρωφ, ο φιλόδοξος και αυτοκαταστροφικός ήρωας του *Πατέρες και Παιδιά* του Τουργκιένεφ (Отцы и дети, όχι όπως σταθερά μεταφράζεται *Πατέρες και Γιοί*), αφήνει σε κάθε σπίτι που επισκέπτεται να φανεί ότι είναι Γερμανοί. Πράγματι, περί το τέλος εκείνου του αιώνα, η αμφιθυμία των Ρώσων μεταξύ της επιθυμίας τους να αποκτήσουν Δυτική ταυτότητα έναντι της έλξης να διατηρήσουν την Σλαβική και Ορθόδοξη καταγωγή τους είναι τόσο μεγάλη που ενσαρκώνεται στον διάσημο πίνακα του Βρούμπελ (Vreubel) *Ο Ιπτάμενος Δαίμονας* (εμπνευσμένος από το διάσημο ποίημα του Λερμόντωφ (Lermontov)). Αυτό, παρεμπιπτόντως, δεν είναι ένα οποιοδήποτε έργο τέχνης, ούτε ένα αποκομμένο παράδειγμα, αλλά ένα ευρέως αναγνωρισμένο καλλιτεχνικό αριστούργημα που συλλαμβάνει την Ρωσική αμφιθυμία τις παραμονές της Ρωσικής Επανάστασης.

Δυστυχώς το παρόν συνέδριο δεν είναι το είδος που θα επέτρεπε σε κάποιον ομιλητή να επιχειρήσει μια πολιτιστική καθοδήγηση μέσα από τη Ρωσική λογοτεχνία ή τέχνη για να εισηγηθεί – θα πήγαινα μέχρι του σημείου να πω, να επιχειρηματολογήσει – ότι δεν είναι πολιτιστικοί παράγοντες που διαχωρίζουν τη Ρωσία από τη Δύση. Ούτε θα πρέπει να σας υπενθυμίσω το λόγο για τον οποίο αυτοί οι δεσμοί έχουν τόσο εύκολα ξεχασθεί από πολλούς από εμάς στην Ευρώπη. Αναμφίβολα η κομμουνιστική ωμότητα που επιδείχθηκε έναντι των ίδιων των Ρώσων καθώς επίσης και έναντι των Ανατολικό-Ευρωπαίων πολιτών, διαμορφώνουν μέρος της πραγματικότητας του πρόσφατου παρελθόντος. Και δεν είναι κάτι που μπορούμε να ξεχάσουμε. Μπορούμε μόνο να το θέσουμε κατά μέρος, στο βαθμό που το κάναμε, με παρομοίως βαθειά απέχθεια για ό,τι οι Γερμανία και η Ιαπωνία έκαναν κατά την ίδια περίοδο.

Ότι αυτό μπορεί να γίνει, αποδεικνύεται από το γεγονός ότι και στις δύο αυτές περιπτώσεις (Γερμανίας και Ιαπωνίας), κάναμε ακριβώς αυτό το πράγμα, καταφέρνοντας να θέσουμε στην άκρη τα δεινά του παρελθόντος, και πάνω σε θρυμματισμένους δεσμούς να κτίσουμε χρήσιμες συμμαχίες. Αυτό μόνο δείχνει ότι δεν είναι οι ωμότητες που μας χωρίζουν αλλά η ύπαρξη ή μη της προθυμίας – που πηγάζει από οικονομική ανάγκη ή τη φιλοσοφική πεποίθηση της συγχώρεσης – να κάνουμε μια νέα αρχή. Αν μπορούσαμε να το καταφέρουμε αυτό με τη Φασιστική Γερμανία και την κτηνώδη Ιαπωνία της δεκαετίας του σαράντα, γιατί δεν μπορούμε να το κάνουμε με την Ρωσία; Μην αφήσετε κανένα να σας επιχειρηματολογήσει ότι οι Ρωσικές ωμότητες ήταν χειρότερες από εκείνες της Γερμανίας ή της Ιαπωνίας γιατί τότε θα επιστρέψω στην 'συνήθη καταγγελία' μου: της υποκρισίας που μεταμφιέζει άλλα συμφέροντα. Εάν τα συμφέροντα που προάγουν την διχόνοια δεν είναι πλέον βιώσιμα, τότε ούτε η υποκρισία είναι!

Όπως και να έχει, εδώ πρέπει επίσης να αντιμετωπίσουμε ένα ζήτημα αρχής. Ένα επώδυνο παρελθόν μπορεί να μας διδάξει. Μπορεί επίσης να προειδοποιεί τους ανθρώπους πως να βλέπουν τα προβλήματα που έρχονται και να τα σταματούν στο ξεκίνημα τους. Αλλά μήπως θα μπορούσε – θα έπρεπε – ως θέμα αρχής να καθορίζει τη μελλοντική συμπεριφορά μας;

Στα *Τέσσερα Κουαρτέτα*, ο ποιητής Τ. Σ. Έλιοτ, μίλησε για παρελθόντα χρόνο και παρόντα χρόνο που κάνουν τον μέλλοντα χρόνο. Αυτό μπορεί να είναι σωστό στην λογοτεχνία και στην πραγματική ζωή *όταν οι καιροί είναι ομαλοί*. Αλλά για εκείνους που ζουν σε καινοφανείς, επικίνδυνες, πράγματι νέες εποχές πρωτόγνωρης αστάθειας, το μέλλον θα διαμορφωθεί από τους λίγους που μπορούν να το αντιληφθούν σωστά, μέσω πλαγίας σκέψεως, και με τα συμφέροντα των πολιτών στην καρδιά τους. Σε τέτοιες εποχές, στηριζόμενοι σε εμπειρίες του παρελθόντος ή γαλουχώντας παλιές εχθρότητες, σπάνια είναι βοηθητικό. Διότι, εξ ορισμού, αυτή η στιγμή του παρόντος είναι τόσο πρωτόγνωρη, που δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί εφαρμόζοντας σε αυτήν παλιές συνταγές. Επομένως η λύση θα εξαρτηθεί σε τελευταία ανάλυση, από τις απαιτήσεις της επιβίωσης, φυσικής επιβίωσης πρωτίστως, οικονομικής αλλά επίσης και πνευματικής στο επόμενο επίπεδο. Τότε η φαντασία θα έχει τον λόγο, και το θάρρος τελικώς θα κλειδώσει την απόφαση: της προσαρμογής σε ένα μεταβαλλόμενο κόσμο ή του θανάτου.

Επομένως, το επιχείρημα μου σήμερα για την επαναπροσέγγιση ΕΕ και Ρωσίας, θα στηριχθεί πάνω σε ρεαλιστικές οικονομικές και γεωπολιτικές βάσεις. Οι άλλοι λόγοι – η πολιτιστική συνάφεια που ανέφερα σε συντομία πιο πάνω – είναι εκεί για να μας υπενθυμίζουν ότι *πολιτιστικά είναι απείρως ευκολότερο για μας να κατοχυρώσουμε δεσμούς με τη Ρωσία, από ό,τι θα ήταν ποτέ δυνατό να κάνουμε το ίδιο με τους αξιοθαύμαστους (αλλά πολύ διαφορετικούς) λαούς της Μουσουλμανικής θρησκείας ή της Άπω Ανατολής, με τους οποίους η μετανάστευση αυτές τις μέρες δημιουργεί μια τεχνητή συγκατοίκηση*. Αυτή, όπως και να 'χει, είναι η γνώμη μου. Και όπως θα είναι σαφές από όλα όσα έχουν ειπωθεί ως τώρα, δεν είμαι ένας πολιτικός που έχει εκπαιδευτεί στην τέχνη να λέει πράγματα τα οποία είναι διαφορετικά από αυτά που πραγματικά πιστεύει! Ακόμα περισσότερο, δεν πιστεύω ότι είμαι ο μόνος που ασπάζεται τέτοια πιστεύω.

Έτσι, αυτός ο υπότιτλος ονομάστηκε συμπληρωματικότητα και αναφέρεται στη οικονομική, αμυντική και γεωπολιτική συμπληρωματικότητα που υπάρχει πιστεύω, μεταξύ Ρωσίας και ΕΕ. Μόνο εκείνοι που έχουν μολυνθεί από την

Αμερικάνικη προπαγάνδα ή, όσοι, λόγω προχωρημένης ηλικίας, δεν μπορούν να αλλάξουν τον τρόπο σκέψης μιας ζωής, δεν θα ακολουθήσουν την λογική μου. Πράγματι δεν νομίζω ότι πρέπει να επιχειρηματολογήσω εκτεταμένα γι αυτό το σημείο αφού η επαναπροσέγγιση είναι πιο ορατή και συμβαίνει μεταξύ Ρωσίας και Γερμανίας και, σε λιγότερο βαθμό, Γαλλίας. Και αυτό δεν συμβαίνει μόνο στο ενεργειακό πεδίο και ούτε πρόκειται να περιορισθεί εκεί.

Ασφαλώς είναι λογικό πρώτα απ'όλα, να κατανοήσει κανείς ότι η συμπληρωματικότητα σε 'ανάγκες' και 'προσφορές' υφίσταται στο σημαντικό πεδίο της ενέργειας. Δεν είναι όμως προφανής μόνο εκεί. Τοιουτοτρόπως, σημειώστε επίσης την ευκολότερη πρόσβαση σε κεφάλαια και τεχνολογία στη Δύση και κοιτάξτε στους τεράστιους πόρους που αναμένουν εκμετάλλευση στην Ανατολή. Οι Ρώσοι χρειάζονται το πρώτο, εμείς χρειαζόμαστε το δεύτερο. Παρομοίως, ποτέ μην ξεχνάτε τις κύριες πηγές ορυκτών στην Ανατολή και φέρτε στη μνήμη σας την παντελή φτώχεια σε αυτό τον τομέα στη Δύση. Συνειδητοποιείστε τις τεράστιες αγορές στην Ανατολή που περιμένουν να τις εισβάλουν και θυμηθείτε την ζωτική ανάγκη εξαγωγών που υπάρχει στη Δύση. Και αφού μιλούμε για ενεργειακούς πόρους ας λάβουμε υπόψη τη Ρωσική πολιτική που εφάρμοσε με επιτυχία ο Κοσ. Πούτιν ο οποίος χρησιμοποίησε τον υπέρμετρο πλούτο σε ενέργεια της χώρας του για να εκκινήσει επενδύσεις και να προωθήσει πρωτοβουλίες στην εξωτερική πολιτική. Μήπως αυτά τα εν τάχει αναφερθέντα παραδείγματα κραυγάζουν υπέρ μιας στενότερης συνεργασίας;

Η πολύ ευφάνταστη πρωτοβουλία του πρώην Προέδρου Τάσσου Παπαδόπουλου, η οποία ολοκληρώθηκε από το νυν Πρόεδρο της Κύπρου και μετασχηματίστηκε με την προσθήκη του Ισραήλ, δείχνει τι μπορούν να κάνουν το θάρρος και η φαντασία, που για τους πλείστους είναι κάτι ασύλληπτο. Διότι οι προσπάθειες του να οικοδομήσει τη σχέση Κύπρου/Ισραήλ και να κάνει τα πρώτα αποφασιστικά βήματα για την εκμετάλλευση των ορυκτών πόρων, πρέπει να συγκριθεί με τις αναστολές της Ελλάδας να ενταχθεί ενεργώς σε αυτό το έργο. Ακόμα αναγνωρίζοντας μερικές ευκόλως ανιχνεύσιμες ενστάσεις, η νοοτροπία που επέδειξε η Ελλάδα προς την εξ ανατολών γείτονά της – *με την οποία παρεμπιπτόντως θα ήλπιζα να δω μια μέρα στενότερους δεσμούς να*

αντικαθιστούν τους δεσμούς του φόβου και της υποταγής που τώρα υφίστανται – καθώς επίσης την παντελώς επαίσχυντη προθυμία διαδοχικών ελληνικών κυβερνήσεων να σέρνονται από τις επιθυμίες κάποιων επιχειρηματιών οι οποίοι πιθανό να νιώθουν ότι ενδεχομένως να χάσουν από μια τέτοια εκμετάλλευση αποθεμάτων φυσικού αερίου μπορεί να εξηγήσει τις υπεκφυγές της Αθήνας. Αυτά τα δύο παραδείγματα δείχνουν όμως πως η υποκείμενη συμπληρωματικότητα μπορεί να αξιοποιηθεί αν ευφάνταστοι άνθρωποι βρίσκονται στην εξουσία για να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες που τους προσφέρονται σε αυτό το σημείο του ιστορικού συνεχές.

Μίλησα αυστηρά για τον λαό μου ή – καλύτερα – για τις κυβερνήσεις του, διότι ειλικρινά πιστεύω ότι η Ελλάδα έχει απελπιστική ανάγκη ενός αληθινού και δυνατού ηγέτη, να επιβεβαιώσει και να καταδείξει στους συμπατριώτες μου τις πραγματικότητες τις οποίες πολλοί από αυτούς υποψιάζονται αλλά δεν τολμούν να υποστηρίξουν με τη φωνή και την ψήφο τους. Και πως μπορούν να το πετύχουν αυτό σε ένα κόσμο που κυριαρχείται από τα μέσα ενημέρωσης της πλύσης εγκεφάλου, που εξυπηρετούν διάφορα συμφέροντα, περιλαμβανομένου ασφαλώς και της δικής τους χρηματικής απληστίας, αλλά υποβιβάζουν στον πάτο των προτεραιοτήτων τους τα συμφέροντα της χώρας τους; Ωστόσο οι Έλληνες και, αποτολμώ τη σκέψη οι Κύπριοι επίσης, πρέπει να δουν αυτές τις ευκαιρίες και να τις αρπάξουν. *Διότι κοινοί άνθρωποι βλέπουν ευκαιρίες και τις χάνουν. Έξυπνοι άνθρωποι βλέπουν ευκαιρίες και τις αρπάζουν και σπουδαίοι άνθρωποι δημιουργούν τις ευκαιρίες!*

Αυτά δεν είναι μόνο γενικές παρατηρήσεις, αλλά συλλογισμοί στενά συνδεδεμένοι με το θέμα του συνεδρίου μας διότι αναγνωρίζουν τα εμπόδια που πρέπει να υπερβούμε για να πετύχουμε τη Ευρωπαϊκό-Ρωσική συνεργασία, την οποία μερικοί – ένας από αυτούς και εγώ βεβαίως – θα ήθελαν να δουν να αναπτύσσεται σύντομα.

Τα οικονομικά είναι σημαντικά αλλά δεν είναι το άλφα και το ωμέγα της σκέψης μου. Πέρα από τέτοια συμφέροντα, κανείς μπορεί να βρει επίσης μια πληθώρα γεωπολιτικών ζητημάτων, τα οποία θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν τη βάση για νέους και στενότερους δεσμούς μεταξύ Ευρώπης και Ρωσίας.

Κοιτάξτε, για παράδειγμα, στην αναταραχή που επικρατεί στη Βόριο Αφρική, στη Μέση Ανατολή, στον Καύκασο, ακόμα και στην Κεντρική Ασία. Υπάρχει σειρά λόγων πίσω από αυτή την αναταραχή αλλά παντού ανευρίσκει κανείς τον Αμερικάνικο παράγοντα. Τον μέμφομαι επίμονα επειδή συνεχώς προκαλεί προβλήματα σε μακρινές περιοχές με την ελπίδα να κερδίσει κάποιο πλεονέκτημα για τις ενεργειακές, στρατιωτικές ή άλλες εξαγωγικές του βιομηχανίες – οι οποίες για παράδειγμα, μπορούν να ξεχάσουν σε τι οδήγησαν τον πρώην Γεωργιανό Πρόεδρο να κάνει για να δει τη χώρα του να μοιράζεται στη μέση. Κυρίως όμως, μέμφομαι τους Αμερικανούς επειδή επιβάλλουν και εκμεταλλεύονται τη σχέση υποταγής των Ευρωπαϊκών χωρών για να τις εμπλέκουν στους υπερπόντιους πολέμους τους αν και στην πραγματικότητα δεν έχουν κανένα αληθινό συμφέρον σε αυτούς.

Είναι αυτό το τελευταίο σημείο που με εξοργίζει περισσότερο! Μεγαλύτερη Ευρωπαϊκή ανεξαρτησία από μια τέτοια κηδεμονία θα μπορούσε να διευκολύνει την Ευρώπη να δρα ενωρίτερα με τρόπο που να ταιριάζει στο δικό της είδος καπιταλισμού με κοινωνική συνείδηση. Με άλλα λόγια ένα μετριοπαθές μοντέλο και όχι άπληστο! Επιπρόσθετα θα τη βοηθούσε να αναδιοργανώσει την αμυντική της πολιτική και τις αντίστοιχες δαπάνες.

Η υποκείμενη υπόθεση αυτού του τελευταίου γεωπολιτικού επιχειρήματος εξαρτάται εν πολλοίς από την εκτίμηση που κάνει κάποιος για τις επιπτώσεις που προκύπτουν, όταν σύρεσαι στις υπερπόντιες περιπέτειες της Αμερικής. Η απάντηση, πιστεύω, ποικίλει από χώρα σε χώρα, με την υιοθετημένη μου χώρα – την Αγγλία – να έχει κατά πάσα πιθανότητα αχρείαστα πληρώσει το μεγαλύτερο τίμημα σε ανθρώπινες ζωές και σπατάλη χρημάτων. Ακόμα, κοιτώντας την εικόνα σε όλο της το εύρος και περιλαμβάνοντας σε αυτή τα κόστη του ΝΑΤΟ, το οποίο για πολλούς από εμάς έχει χάσει τον πραγματικό

λόγο ύπαρξης του, η Ευρώπη νομίζω πρέπει να στραφεί στο εσωτερικό της ως το πρώτο βήμα στην αναδιάρθρωση του εαυτού της με το δικό της τρόπο και για το δικό της μέλλον. Είναι αυτό το πρώτο βήμα το οποίο νομίζω θα οδηγήσει μετά, με φυσιολογικό τρόπο, στο δεύτερο: τη σταδιακή αναβάθμιση της οικονομικής συνεργασίας με την Ρωσία – το θέμα του συνεδρίου μας και του απώτερου δικού μου στόχου.

Η δική μου επιθυμία να ξεκολλήσει η Ευρώπη από τις ουρές του πανωφοριού των ΗΠΑ και του επιχειρηματικά κατευθυνόμενου ιμπεριαλισμού της, δεν είναι βασισμένη απλώς και μόνο στην εμπειρία που είχαμε μέχρι τώρα στο Ιράκ, το Αφγανιστάν, ή πιο πρόσφατα στη Λιβύη, που είναι καλά γνωστά σε όλους και που τώρα πια είναι νερό κάτω από το γεφύρι. Είναι μια επιθυμία να ολοκληρωθεί η απεμπλοκή της Ευρώπης από μια τέτοια νοοτροπία λόγω αυτού που βλέπω να υπάρχει μπροστά για την Συρία, την Αραβική Χερσόνησο και ασφαλώς το Ιράν – ίσως πιο σύντομα απ' ό,τι οι περισσότεροι φοβούμεθα. Δεδομένου ότι οι Αμερικάνοι έθεσαν το μεγαλύτερο βάρος του πολέμου στη Λιβύη στις Ευρωπαϊκές δυνάμεις και χρήματα, θα ήθελαν μήπως να εμπλακούμε σε νέες περιπέτειες ή να υποφέρουμε τις οικονομικές συνέπειες που θα ακολουθήσουν από μια τέτοια νευρικότητα;

Εν ολίγοις, βλέπω και άλλες αναποδιές που θα συμβούν και δεν βλέπω κανένα λόγο γιατί η ΕΕ θα έπρεπε να μοιρασθεί τις συνέπειες που θα προκύψουν. Αυτό δεν σημαίνει για παράδειγμα ότι δεν έχω ανθρωπιστικές έγνοιες για αυτό που συμβαίνει στη Συρία. Αλλά οι πολιτικοί – αν είχαμε κάποιο πραγματικό ηγέτη μεταξύ τους – δεν θα νοιάζονταν μόνο να ανατρέψουν τύραννους, αλλά θα έψαχναν για τρόπους που θα διασφάλιζαν μια ομαλή διαδοχή και βιώσιμες εναλλακτικές επιλογές με τις οποίες κανείς στις ΗΠΑ – εξ όσων γνωρίζω – δεν ασχολήθηκε ποτέ. Ό,τι ακολούθησε τις στρατιωτικές επιχειρήσεις στο Ιράκ, το Αφγανιστάν και τη Λιβύη επιβεβαιώνει τους φόβους μου για ό,τι μπορεί να ακολουθήσει αν η κρίση στη Συρία κλιμακωθεί. Ο Θεός να μη το επιτρέψει, αλλά θα πρέπει να περιμένουμε περισσότερους Αμερικανούς (και ίσως και Ευρωπαίους) διπλωμάτες να δολοφονηθούν πριν αντιληφθούν οι Αμερικανοί ότι ΔΕΝ είναι αρεστοί σε αυτό το μέρος του κόσμου;

Σίγουρα, μια ελληνική καθημερινή εφημερίδα, η οποία σε παλιότερες εποχές που έχουν πια από καιρό ξεχασθεί εθεωρείτο πολύτιμος στυλοβάτης της συντηρητικής σκέψης στη κοινωνία, μπορεί να ισχυρισθεί – όπως και το έκανε πρόσφατα – ότι οι Αμερικανοί είναι τώρα αποδεκτοί από όλους στην Ελλάδα. (Δεν είπε ακριβώς ότι ‘αγαπιούνται’ αλλά μπορούμε να ακούσουμε και αυτό ακόμα από έναν από τους ‘αμερόληπτους’ συγγραφείς της). Σε ό,τι αφορά εμένα, παραμένω πεπεισμένος ότι είναι μόνο θέμα χρόνου προτού η πλειοψηφία των Ελλήνων θα ακούσει τη φωνή του μικρού αγοριού να αναφωνεί με δυνατή φωνή ‘ο Βασιλιάς είναι γυμνός’ και να αφυπνίζει έτσι τους πιο μεγάλους και δήθεν πιο σοφούς. Οι χώρες της Μέσης Ανατολής, με την Αίγυπτο πιο προεξέχουσα ανάμεσα τους, έχουν ανακαλύψει πρόσφατα πόσο διαρκεί η Αμερικάνικη φιλία! Ποιος, στο μέλλον, θα στηριχτεί σε Αμερικάνικες διαβεβαιώσεις τώρα που έχουμε δει πόσο εύκολα εξατμίζονται κάτω από τον Μεσανατολικό ήλιο;

Η κατάρρευση της Συρίας, όμως, στην οποία ήδη αναφέρθηκα, δεν είναι μόνο μια ανθρωπιστική καταστροφή. Προσφέρει επίσης ευκαιρίες για την Ευρώπη γενικά και για την Ελλάδα και την Κύπρο ειδικότερα, να έρθουν πιο κοντά στη Ρωσία με αντάλλαγμα οφέλη που θα ήθελαν, *και πράγματι χρειάζονται*, σε μια χρονική στιγμή αυξημένης οικονομικής κρίσης. Το Ισραήλ θα μπορούσε να ωφεληθεί επίσης από τέτοιες εξελίξεις στις οποίες έπαιξε κάποιο ρόλο έμμεσα, αλλά επίσης και μέσω της διαμεσολάβησης της Κύπρου.

Αυτό δεν είναι μέρος να αναφέρει κανείς τη ‘λίστα επιθυμιών’ που θα παρουσίαζα στη Ρωσία αν ήμουν σε θέση εξουσίας προσπαθώντας να διαπραγματευτώ οικονομικές συμφωνίες μαζί τους. Είναι, όμως, μια καλή στιγμή σαν οποιαδήποτε άλλη, να δείξω ότι η πολιτική αστάθεια στη Μέση Ανατολή μπορεί να φανεί σε μερικούς ως μια περίπτωση παρέμβασης στην εσωτερική πολιτική άλλων χωρών ενώ στους όμοιους μου, είναι μια επιπλέον επιλογή να διερευνήσουμε επιχειρηματικές ευκαιρίες με την Ρωσία προς όφελος όλων των μερών στην διαπραγμάτευση. Διότι στις κρίσεις πάντα βλέπω ευκαιρίες.

Μπορούμε να εκτείνουμε αυτό τον επιχειρηματογενή τρόπο σκέψης στην Ευρώπη την ίδια, και να ρωτήσουμε κατά πόσο οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι πιθανότερο στο εγγύς μέλλον να μειώσουν ή να αυξήσουν την πίεση προς την Ρωσία. Πιστεύω ότι εντός των υφιστάμενων ορίων η Αμερική θα κάνει το δεύτερο και η ερώτηση, για μια ακόμη φορά, είναι κατά πόσο η Ευρώπη θα συρθεί σε αυτή τη μορφή αντιπαράθεσης ή θα μπορούσε να κερδίσει από την υποκείμενη ένταση.

Έχω την πεποίθηση ότι η Γερμανία θα αποφύγει ένα τέτοιο δίλημμα, αλλά τι γίνεται με το πρώην Ανατολικό μπλοκ, το οποίο ακόμα φέρει ωμές τις πληγές από τις μέρες της Ρωσικής κατοχής; Μήπως, στην αρχή τουλάχιστο, να έβρισκε αυτή την ερώτηση εύκολη, απαντώντας βιαστικά, “ας συνεχίσουμε να στηριζόμαστε στις ΗΠΑ”; Η απάντηση πιστεύω είναι θετική. Όμως, ως μέρος μιας Ευρώπης που σιγά-σιγά μεταρρυθμίζεται, ενοποιείται περισσότερο, και που εμπλέκεται στη βαθμιαία διαδικασία της επίτευξης στενότερης οικονομικής συνύπαρξης με την Ρωσία, θα μπορούσε ίσως να αρχίσουν να βλέπουν τα πλεονεκτήματα το σεναρίου που εισηγούμαι;

Σε ένα τέτοιο καινούργιο πλαίσιο δεν θα μπορούσαμε να δοκιμάσουμε να επανα-διαπραγματευτούμε ένα πιο συνεταιριστικό καθεστώς με τον Κο. Πούτιν; Στο κάτω-κάτω, ας βάλουμε τους εαυτούς μας στα παπούτσια των Βαλτικών Χωρών ή της Φιλανδίας. Μήπως οι προσδοκίες των χωρών του Ανατολικού Μπλοκ από την ένταξη τους στο NATO εκπληρώθηκαν *από όλες τις απόψεις*; Δεν θα μπορούσαν μήπως, θέματα ασφάλειας – της δικής τους καθώς και της δικής μας – να εξυπηρετούνταν αν η Ευρώπη ως σύνολο εύρισκε ένα τρόπο να συνυπάρξει περισσότερο ειρηνικά και λιγότερο ανταγωνιστικά με την Ρωσία; Είναι πράγματι προς το συμφέρον των Βαλτικών Χωρών να τσιμπούν τη Ρωσία στο πλευρό απειλώντας συνεχώς να εγκαταστήσουν στο έδαφος τους Αμερικάνικους πυραύλους; Είναι αυτός ο καλύτερος τρόπος να επιτύχουν την μακροπρόθεσμη ειρηνική συνύπαρξη; Ή μήπως το μέλλον θα μπορούσε να ήταν λαμπρότερο εάν όλη η Ευρωπαϊκή περιοχή εργαζόταν μαζί σε μια στενότερη οικονομική ζώνη, παράγοντας και πωλώντας προϊόντα στην Ασία, την Αφρική, ολόκληρο τον κόσμο; Μήπως έχει μεταβληθεί η ενεργειακή

εξάρτηση από την Ρωσία; Εάν αυτό σημαίνει ότι ονειρεύομαι, όπως αρκετοί θα με κατηγορήσουν ότι κάνω, γιατί δεν είναι καλύτερα από του να διατηρούμε τον εφιάλτη της σύγκρουσης ζωντανό;

Τελειώνω αυτό το μέρος του κειμένου απαντώντας μια ερώτηση η οποία ενδεχομένως να ηγέρθη στα μυαλά όσων διάβασαν τα πιο πάνω. Γιατί έχω πει τόσα λίγα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και στην κατάσταση που βρίσκονται στην Ρωσία; Δεν είναι αυτό ένα σημαντικό εμπόδιο στις ιδέες και τα σχέδια μου;

Δεν θέλω να επανέλθω στο επιχείρημα μου για την υποκρισία, αν και θεωρώ ότι είναι βάσιμο, και να ρωτήσω γιατί παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων προκαλούν τέτοια αλλεργία όταν συμβαίνουν στη Ρωσία και συχνά – όχι πάντα – περνούν απαρατήρητες όταν συμβαίνουν στην Τουρκία για παράδειγμα, την οποία μερικές Ευρωπαϊκές χώρες επιθυμούν να εντάξουν στην ΕΕ ως πλήρες μέλος; Είναι μήπως και πάλιν καιρός να επικαλεσθώ την ένσταση μου στη βάση της υποκρισίας;

Θα ήταν νομίζω πιο παραγωγικό στις συζητήσεις μας εδώ σήμερα αν, αντί αυτού, μετακινούμουν σε διαφορετικά και πιο αρμόζοντα επιχειρήματα. Η απάντηση λοιπόν στηρίζεται στην πεποίθηση ότι εάν ποτέ καταφέρουμε να ξεκινήσουμε μια όλο και πιο αυξανόμενη, οικονομική, εκπαιδευτική και πολιτιστική συνεργασία και ανταλλαγές μεταξύ των δύο 'ομαδοποιήσεων' που μια φορά συγκροτούσαν "δύο (διαφορετικούς) κόσμους", το πρόβλημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σύντομα θα έχανε μεγάλο μέρος από την οξύτητα του. Διότι με την όσμωση οι αλλαγές που έγιναν μέσω όλων των επαφών που αναφέρονται πιο πάνω θα εξαπλώνονταν στο επικοινωνιακό πεδίο και μετά θα επηρέαζαν επίσης το πεδίο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτό είναι εν ολίγοις, μια περιοχή όπου οι σύγχρονες επικοινωνιακές μέθοδοι θα μπορούσαν να βοηθήσουν στη δημιουργία του περιβάλλοντος εκείνου το οποίο θα μας επέτρεπε να κερδίσουμε από την ελεύθερη ανταλλαγή ιδεών, σύμφωνα με το νόμο.

Η πράξη επιβεβαιώνει αυτή την πρόβλεψη. Είδαμε, για παράδειγμα, πώς στην δεκαετία του 1990 η επιθυμία των Μοσχοβιτών σταδιακά επεκτάθηκαν προς όλα τα σύγχρονα πρότυπα της Αμερικάνικης ζωής, μουσική, ένδυση, ακόμα και φαγητό. Ακόμα πιο πρόσφατα, γινόμαστε μάρτυρες παράλληλων αλλαγών που δεν έχουν ακόμα ποσοτικοποιηθεί, και που συμβαίνουν στα κυριότερα μητροπολιτικά κέντρα της Κίνας ως αποτέλεσμα των οικονομικών μεταρρυθμίσεων σε εκείνη τη χώρα. Τα μερίσματα ειρήνης μπορούν να είναι πολλά και όχι μόνο να αφορούν στο πουγκί κάποιου.

Ασφαλώς, είναι εύκολο να κατηγορήσουμε κάποιον ως ονειροπόλο. Προσωπικά το βρίσκω φιλοφρόνημα, αλλά αν – και όταν – τεθεί εναντίον μου θα εννοείται ως κατηγορία. Αλλά ποιος νοιάζεται; Σε πολύ κοινολεκτικούς όρους ελπίζω να με συγχωρήσετε αν πω ότι “προσωπικά δεν με νοιάζει μια δεκάρα!” Και ΑΝ ακόμα έχω λάθος, η προσέγγιση που εισηγούμαι αξίζει να δοκιμασθεί, διότι δεν μπορεί κατά τρόπο οριστικό να καταδικασθεί εάν κανείς δεν την έχει δοκιμάσει ακόμα. Τα ωφέληματα δε, αν λειτουργήσει αποτελεσματικά, ξεπερνούν τους πιθανούς κινδύνους τους οποίους εκείνοι που βλέπουν μόνο κινδύνους στη ζωή και όχι ευκαιρίες πάντα θέλουν να τονίζουν. Για να το θέσω διαφορετικά: απειλώντας ο ένας τον άλλο δεν πρόκειται ποτέ να πάμε μπροστά. Κάποια στιγμή θα πρέπει να είμαστε έτοιμοι να δράσουμε. Εγώ, όπως και νάχει, ανήκω σε εκείνους που συμφωνούν με την ανά-μετάφραση του Γκαίτε, του κατά Ιωάννη Ευαγγελίου: “εν αρχή ην η πράξη” όχι ο λόγος. (Am anfang war die tat). Και αν υπάρχει ένα πράγμα που παράγει μιλώντας μόνο, είναι φραστικά κωλύματα έναντι κάθε μορφής καινοτόμου δράσης. Ας αφήσουμε τους παραδοσιακούς συντηρητικούς που ευδοκιμούν – σχεδόν εξ ορισμού – στην αδράνεια να επιλέξουν εκείνη τη λύση, δεν θα είναι ποτέ η δική μου.

‘Ενάντια στην Αμερική’; ‘Η ‘Εναντίον Συγκεκριμένων Αμερικανικών Πολιτικών’;

Πολλοί, διαβάζοντας αυτό το κείμενο, ή ακούγοντας στην συντομευμένη και *αυθόρμητα* εκφωνημένη προφορική παρουσίαση του μπορεί να βιαστούν να την χαρακτηρίσουν ως “ενάντια στην Αμερική”. *Η απάντηση είναι emphaticά αρνητική.* Και κανείς που γνωρίζει την οικογένεια μου και το προσωπικό μου

ιστορικό, και τον χρόνο που πέρασα ευτυχισμένα και παραγωγικά εργαζόμενος στις ΗΠΑ, δεν θα μπορούσε με επίγνωση να διατηρήσει μια τέτοια άποψη εκτός ασφαλώς και αν έχει άλλους λόγους να προάγει μια τέτοια παραπληροφόρηση.

Ούτε μπορώ να είμαι "έναντια στην Αμερική" όταν ειλικρινά πιστεύω, **και το έχω γράψει αυτό επανειλημμένα, ότι είναι προς το συμφέρον της χώρας καταγωγής μου να ακολουθεί μια πολυδιάστατη πολιτική και να δημιουργεί δεσμούς εργασίας με όσο το δυνατό περισσότερους σημαντικούς παγκόσμιους παίκτες μπορεί.** Και πάλιν, βάζω αυτή την ιδέα με τονισμένα γράμματα όπως έκανα και προηγουμένως διότι ο καθένας μας θα πρέπει να στερεί από τους 'ψευδο- διανοουμένους' αντιπάλους του την ευκαιρία της μη σκόπιμης παρεξήγησης. Εσκεμμένες διαστρεβλώσεις παραμένουν ασφαλώς, ένα καλά χρησιμοποιημένο προνόμιο για το οποίο η μόνη απάντηση είναι η περιφρόνηση.

Έτσι ερωτώ τον εαυτό μου καθώς επίσης και τους αναγνώστες μου: Γιατί είναι λάθος για ένα Έλληνα, Κύπριο, ή Ευρωπαίο να πιστεύει σε μια πολυδιάστατη εξωτερική πολιτική η οποία εφαρμόζεται και γίνεται σεβαστή όταν η Τουρκία, το Αζερμπαϊτζάν και άλλες χώρες την υιοθετούν; Γιατί η Αμερική πρόθυμα ανέχεται την Τουρκία και όταν ακόμη συχνά την αφήφά ανοικτά αν όχι ακόμα και χονδροειδώς, και να μην αποδέχεται την Ελλάδα ή την Κύπρο όταν ακολουθούν το φυσικό τους δικαίωμα να διατηρούν σχέσεις εργασίας με άλλα έθνη; Η διαφορά μεταξύ των δύο κρατών δεν είναι - και δεν πρέπει να διασυνδέεται - με τη διαφορά μεγέθους αυτών των χωρών ή της αντίληψης για την στρατηγική τους σημασία. Έθνη που έχουν σύνδρομο για το μέγεθος τους καθιστούν τους *εαυτούς* τους μικρούς και αδύναμους.

Στο ζήτημα της ανακήρυξης της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) από μια χώρα, η συμπεριφορά Κύπρου και Ελλάδας αποδεικνύει το σημείο που θίγω. Διότι, η πρώτη, μικρότερη, ημι-κατεχόμενη, πλήρως άοπλη χώρα, με δεξιοτεχνία, διπλωματία, και σκέτη δύναμη της θέλησης, αφήφησε τις Τουρκικές απειλές, ενώ η δεύτερη χώρα συρρικνώθηκε επαίσχυντα κάτω από την αποικιοκρατική πίεση. Γιατί στην πρώτη περίπτωση η δράση ήταν εφικτή

ενώ στη δεύτερη περίπτωση αδιανόητη; Η απάντηση είναι, αλλοίμονο, ολοφάνερη. Το 2004 η Κύπρος είχε ένα πραγματικό ηγέτη. Η Ελλάδα, από την άλλη, είχε Πρωθυπουργούς, αλλά οι Πρωθυπουργοί δεν είναι κατανάγκη 'ηγέτες'. Συχνά κατέχουν 'πρωθυπουργικές καρέκλες' επειδή είναι αδρανείς, διανοητικά μη-οντότητες, υποψήφιοι ενδοτικοί, όλοι πρόθυμοι να πλειοδοτήσουν το χρηματοοικονομικό κατεστημένο και τους μεγιστάνες των μαζικών μέσων ενημέρωσης της χώρα τους. Πραγματικοί ηγέτες της μορφής του Ελευθερίου Βενιζέλου, υπήρξαν εξαιρετικά σπάνιοι στη Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία.

Νομίζω το ίδιο μπορεί να συμβαίνει και στην Ευρώπη καθώς οι διαφορές μεταξύ των χωρών μελών δεσπόζουν υπέρτατες, και ενθαρρύνουν τους Πρωθυπουργούς τους να τοποθετούν στα ύπατα αξιώματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης *συνταξιούχους, πλήρως αγνώστους, ή εξ ορισμού τείνοντες προς συμβιβασμούς τοπικούς πολιτικούς*. Αφού τα πλάγια γράμματα δεν είναι ορισμοί που υπαινίσσονται ηγεσία, φαντασία, ενέργεια δράσης, καινοτομία αλλά αδράνεια, διολίσθηση, αποσύνθεση, η παρούσα Ευρωπαϊκή κρίση μπορεί να ειπωθεί ως σχεδόν αναπόφευκτη. Η Γερμανία είναι ανεπίδεκτα η μόνη εξαίρεση, αλλά όμως, όταν δείχνει σημάδια ηγετικής χώρας, το παρελθόν της ξεθάβεται αμέσως και της αποδίδονται επικίνδυνες φιλοδοξίες! Είναι πολύ φυσικό τότε που οι πραγματικά ικανοί νέοι μας έλκονται στις επιχειρήσεις, στις τράπεζες στα χρηματοοικονομικά, ή στα δυναμικά ερευνητικά κέντρα όπου η καινοτομία επιδοκιμάζεται και αμείβεται, αλλά όχι στη δημόσια υπηρεσία.

Σε ό,τι αφορά τις ΗΠΑ, η αντίθεση μου κατευθύνεται σε "*συγκεκριμένες Αμερικάνικες ιδέες, φιλοσοφίες, πολιτικές*" οι οποίες νομίζω τις έχουν βλάψει (και σε μερικές περιπτώσεις την Ευρώπη επίσης). Νιώθω ότι έχω το δικαίωμα να έχω αυτές τις απόψεις, και να είμαι με αυτή την έννοια, μέρος περίπου του 50% του Αμερικάνικου πληθυσμού που φαίνεται να μοιράζεται τις αμφιβολίες μου για τις πολιτικές της κυβέρνησης του. Διότι, και αυτοί επίσης, εναντιώθηκαν στον πόλεμο κατά του Ιράκ και του Αφγανιστάν, και ήταν βαθιά ενοχλημένοι από την ερμηνεία που δόθηκε για τους πολέμους και για το Γκουαντάναμο. Και αυτοί επίσης διαμαρτυρήθηκαν ενάντια στους νόμους που παραβιάζουν το

απόρρητο του ιδιωτικού βίου. Και αυτοί υποφέρουν από τις οικονομικές συνέπειες αχρείαστων υπερπόντιων πολέμων. Μήπως είναι και αυτοί αντί-Αμερικάνοι σαν και εμένα;

Για μένα ως Ευρωπαίου, εκείνο που είναι τελείως απαράδεκτο είναι όταν οι χώρες της Ηπείρου μου 'εκφοβίζονται' για να συμμετάσχουν σε αυτά τα εγχειρήματα τα οποία με κανένα τρόπο δεν εξυπηρετούν τα συμφέροντά τους, επικαλούμενοι τις συνθήκες ξεπερασμένων οργανισμών, όπως του ΝΑΤΟ, το οποίο σήμερα εξυπηρετεί κυρίως Αμερικάνικα συμφέροντα, και με το να υποβάλλονται σε αφειδώλευτα χρηματοδοτούμενη προπαγάνδα που ασκείται από συνδεδεμένους Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις υποβάλλονται σε κρυμμένες αλλά σοβαρές πολιτικές πιέσεις για να συμμορφωθούν με ξένα συμφέροντα.

Τονίζω αυτό το τελευταίο σημείο ως ο γιος ενός πρώην Πρωθυπουργού της Ελλάδας ο οποίος είχε υποβληθεί σε τέτοιες πιέσεις και αρνήθηκε να ενδώσει και, ως αποτέλεσμα, ανατράπηκε. Οι Δημοκρατίες δεν πρέπει να ενεργούν με αυτό τον τρόπο και τα κυρίαρχα κράτη δεν πρέπει να υποκύπτουν σε μια τέτοια συμπεριφορά. Δεν μιλώ ελαφρά τη καρδιά αλλά με γνώση και ελπίζω ότι αυτοί που θα διαβάσουν αυτό το κείμενο θα το διαβάσουν καλή τη πίστη, θα κάνουν παύση και θα αναλογισθούν σοβαρά γι αυτό τον τρόπο διεξαγωγής εξωτερικών σχέσεων.

Δεν είμαι ούτε μόνος, ούτε άπιστος προς την χώρα μου εάν υιοθετώ τέτοιες απόψεις. Και αν αξιώνω τον ελάχιστο βαθμό καινοτομίας είναι επειδή είμαι ένας από λίγους ο οποίος τολμά να εκφράσει δημόσια αυτό που πολλοί, συχνά για ευνόητους λόγους, προτιμούν να εξωτερικεύουν με διάφορους τρόπους ή απλά με ψιθύρους.

Εγώ όχι μόνο νιώθω ότι έχω δικαίωμα στις απόψεις μου και στην ελεύθερη έκφραση, αλλά έχω ακόμα δικαίωμα να υπενθυμίζω στους αναγνώστες μου ότι οι προβλέψεις μου στην Ελλάδα κατά τα τελευταία πέντε χρόνια ως πολιτικός

σχολιαστής σε πολλά βιβλία και ομιλίες, δεν ήταν και πολύ μακριά από την πραγματικότητα.

Το 2008 για παράδειγμα, και πολλάκις μετά, δήλωσα ότι ο πόλεμος στο Αφγανιστάν θα τελείωνε ως ένα δεύτερο Βιετνάμ. Οι Αμερικανοί δεν αποχώρησαν από τις οροφές κτηρίων, μερικώς υποθέτω επειδή δεν υπάρχουν πολλές οροφές κτηρίων στο Αφγανιστάν που να μπορούν να στηρίξουν το βάρος ελικοπτέρων! Αλλά αποχωρούν, και το κάνουν χάρη στην προσφορά των Ρωσικών αεροπορικών βάσεων οι οποίες διευκολύνουν την προμήθεια τους καθώς και την αποχώρησή τους.

Εξέφρασα τότε επίσης, αμφιβολίες κατά πόσον η προέκταση του πολέμου στο Πακιστάν θα ήταν καλή ιδέα. Βλέπουμε τώρα ότι η Αμερική εγκαταλείπει την Κεντρική Ασία όχι μόνο αποτυγχάνοντας να νικήσει τους Ταλιμπάν αλλά επιπροσθέτως έχοντας προσθέσει το Πακιστάν στη λίστα των εχθρών της. Είναι αυτό μια επιτυχημένη κατάληξη μιας πρωτοβουλίας στην εξωτερική πολιτική;

Δεδομένων προβλέψεων αυτού του είδους, επαναλαμβανόμενες σε πολλά συγγράμματα και ομιλίες που ακολούθησαν, δεν έχω το δικαίωμα να ανησυχώ για τις επιπτώσεις της σημερινής Αμερικανικής πολιτικής – χωρίς να είμαι σίγουρος ποια είναι αυτή η πολιτική, αλλά αυτό είναι καθεαυτού μια καταδίκη – στη Βόρειο Αφρική και την Μέση Ανατολή;

Είναι συμβατό με την έννομη τάξη, να αρχίζεις πολέμους και να εισβάλλεις σε χώρες με το πρόσχημα των ανθρωπιστικών ανησυχιών, αλλά στην πραγματικότητα μόνο και μόνο επειδή η νέα τεχνολογία επιτρέπει στις ένοπλες δυνάμεις των Ηνωμένων Πολιτειών να σκοτώνουν ξένους στρατιώτες και πολίτες με μειωμένες πιθανότητες να σκοτωθούν οι δικοί τους στρατιώτες;

Ήταν αναγκαίος ο πόλεμος στο Ιράκ, ο οποίος έμμεσα οδήγησε στο θάνατο εκατοντάδων χιλιάδων αθώων και σε μια απερίγραπτη σπατάλη χρημάτων; Ήταν μήπως δικαιολογημένος, δεδομένου ότι γνωρίζουμε εκείνο το οποίο οι Επιθεωρητές των Ηνωμένων Εθνών υποψιάζονταν τότε, ότι δηλαδή δεν

υπήρχαν όπλα μαζικής καταστροφής στη χώρα και ότι η υπομονή και μόνο θα ανέτρεπε τον Σαντάμ ούτως ή άλλως; Δεν είναι αποκαλυπτικό να διαβάσουμε τον τότε Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών να αναρωτιέται ΤΩΡΑ - που είναι αργά - ανοικτά - ουσιαστικά να επικρίνει - τους Βρετανούς γιατί δεν προσπάθησαν να σταματήσουν τις Αμερικάνικες μιλιταριστικές τάσεις;

Αν και αφοσιωμένος φίλος του Ισραήλ σε όλη μου την ζωή, δεν ήμουν μήπως σωστός όταν επιχειρηματολογούσα υπέρ, να δοθεί στους Παλαιστινίους η αυτονομία που δικαιούνται και ένα βιώσιμο κράτος σε αντάλλαγμα, μια βιώσιμη ειρήνη με τον κύριο γείτονα τους; Δεν θα μπορούσε αυτό να επιτευχθεί διαμέσου τολμηρής σκέψης και αποφασιστικών ενεργειών, αντί να φτιάχνεις νέα και ακριβά 'Κουαρτέτα' τα οποία κανείς δεν είναι διατεθειμένος να ακούει αλλά που πρέπει να πληρώνουμε πολύ ακριβά; Αφού τα κόστη τέτοιων μη-υπαρχόντων υπηρεσιών πέφτουν στους φορολογούμενους, δεν θα πρέπει να μου επιτραπεί να ρωτήσω πως δαπανούνται τα χρήματα μου;

Αφού δίδω αυτή την διάλεξη στην Κύπρο σημειώνω ότι υπάρχει στο νησί κάποιος διάλογος σχετικά με πόσο επιθυμητή είναι η ένταξη στο NATO. Δεν θα έπρεπε να είχα το δικαίωμα να προειδοποιήσω τους Κύπριους αδελφούς μου να σκεφτούν προσεκτικά ποιο ρόλο εξυπηρετεί σήμερα αυτός ο πολυδάπανος οργανισμός; Δεν θα έπρεπε οι Κύπριοι να ρωτήσουν τις Βαλτικές χώρες αν νιώθουν πιο ασφαλείς που έχουν ενταχθεί στο NATO; Δεν είναι η απάντηση σε αυτό το ερώτημα φανερή από το γεγονός ότι όλες ζητούν την εγκατάσταση Αμερικανών στρατιωτών - ακόμα και ένα συμβολικό απόσπασμα - στα εδάφη τους με την (μόνη) ελπίδα ότι αυτό - αντί του NATO - θα τους προσφέρει μεγαλύτερη ασφάλεια;

Δεν θα έπρεπε να προειδοποιήσω τους Κύπριους φίλους μου να αποφεύγουν όπως την κόλαση "τρόικες όλων των ειδών"; Δεν έκανα το ίδιο πράγμα για την δική μου χώρα πριν κληθεί το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, αγνοήθηκα, και όμως αποδείχτηκα σωστός;

Όλα τα πιο πάνω είναι θεμιτές ανησυχίες και πρέπει να ακούγονται όχι για κανένα καλύτερο λόγο από του να προειδοποιούν τους Κύπριους φίλους μου. Ό,τι κάνει τις παρεμβάσεις μου επικίνδυνες στα μάτια *κάποιων κατεστημένων* είναι το ότι προφέρονται από έναν Ακαδημαϊκό, όχι ένα αμόρφωτο άτομο που δεν έχει συνηθίσει να σκέφτεται και πρασύρεται αλόγιστα απο λαϊκιστές, έναν πολίτη που ανήκει στην άνω μεσαία τάξη και όχι ένα αναρχικό επαναστάτη, έναν άνθρωπο που προέρχεται από μια παραδοσιακή φίλο-Αμερικάνικη οικογένεια που δεν έχει την ελάχιστη διασύνδεση με κανένα οργανισμό της Αριστεράς, από κάποιον που προέρχεται από μια μακρά πολιτική οικογένεια (η οποία έζησε και εργάστηκε σε δύο Ευρωπαϊκές χώρες) αλλά που ουδέποτε στη ζωή του δεν ήταν ένα κομματικό πιόνι σε οποιαδήποτε από τις επτά Ευρωπαϊκές χώρες όπου νιώθει εντελώς σαν σπίτι του και εργάστηκε για μακρές χρονικές περιόδους.

Έχω κάθε δικαίωμα λοιπόν να ανησυχώ, και έτσι νομίζω, πρέπει και οι Κύπριοι φίλοι μου να κάνουν. Σε ό,τι αφορά εμένα, νιώθω ότι έχω το δικαίωμα να επικαλούμαι τα ακαδημαϊκά μου προσόντα και τις γεωπολιτικές μου προβλέψεις, παραμονές νέων κινδύνων που αιωρούνται γύρω από τη Συρία, τον Λίβανο, το Ιράν, και την Αραβική Χερσόνησο. Αν πραγματοποιηθούν, εύχομαι η χώρα μου και η Ήπειρος μου να μην έχουν τίποτα να κάνουν με αυτές.

Αλλά το "Εγώ" είναι 'χωρίς νόημα', η 'Ελλάδα' είναι 'χωρίς νόημα', η 'Κύπρος' μόνη είναι 'χωρίς νόημα'. *Αλλά όλοι θα πάψουμε να είμαστε 'άνευ νοήματος' και θα αποκτήσουμε σημαντικό ρόλο μόνο αν ενεργούσαμε περισσότερο συνειδητά ως ενωμένη Ευρώπη όπου τα βασικά μας συμφέροντα συγκλίνουν χωρίς να είναι πάντα συμβατά – σε όλες τις περιπτώσεις τουλάχιστο – με εκείνα των ΗΠΑ.* Και μια συνδυασμένη ενέργεια δεν θα είχε μόνο περισσότερο 'νόημα' αλλά θα γινόταν 'αποτελεσματική' και πιο ευρέως σεβαστή, αν ήταν ποτέ να συνεργαστούμε στενότερα με την Ρωσία με την οποία προσπάθησα να δείξω ότι έχουμε πολύ περισσότερα κοινά σημεία αυτές τις μέρες από ότι οι πλείστοι φαίνεται να αντιλαμβάνονται.

Τέτοια βήματα δεν είναι καθόλου εύκολο να γίνουν. Απαιτούν ηγέτες και όπως τόνισα δεν τους έχουμε, τουλάχιστο στη Ελλάδα. Απαιτούν την καταστολή της αντίθεσης των οργανωμένων συμφερόντων και δεν είναι όλοι μας που έχουμε αντιληφθεί πόσο επικίνδυνες είναι οι ενέργειες τους. Πάνω απ' όλα απαιτείται αλλαγή νοοτροπίας. Αυτό το τελευταίο είναι και το πιο δύσκολο. Διότι η αλλαγή τρόπου σκέψης απαιτεί επιχειρήματα, υπομονή, και χρόνο. Έχουμε το πρώτο. Πρέπει να αποκτήσουμε το δεύτερο. Δεν έχουμε το τρίτο.

Σε πολλά από τα επιχειρήματα που ανέφερα υποστηρίζοντας μια στενότερη συνεργασία ΕΕ και Ρωσίας, πολλά αντίθετα εμπόδια μπορεί δικαιολογημένα να προβληθούν. Αλλά στο τέλος της ημέρας υπάρχει ένα επιχείρημα το οποίο δεν μπορεί να απαντηθεί εκτός κάνοντας αυτό που εισηγήθηκα. Πάρα πολύ απλά είναι η αποφυγή της πολιτικής και οικονομικής κατάρπτωσης για όλους μας στην Ευρώπη αν δεν βρούμε ένα τρόπο να μεταλλαχτούμε πολιτικά σύμφωνα με τις ιδέες του Δαρβίνου, σε κάτι το οποίο να μπορεί να επιβιώσει στον αναδυόμενο κόσμο των ΝΕΩΝ υπερδυνάμεων, στις οποίες δεν ανήκουμε πια με την μορφή που τώρα ενσωματωνόμαστε σε αυτές.

Η Δαρβινική εξέλιξη παίρνει χρόνο, 'αλλο τόσο και η πολιτική'. Πιθανώς δεν θα είμαι ζωντανός για να την δω να ολοκληρώνεται. Σε οποιαδήποτε περίπτωση, δεν επιθυμώ να είμαι ζωντανός αν η προκατάληψη και τα οικονομικά συμφέροντα θα την αποτρέψουν ακόμα και από του να αρχίσει να γίνεται. Διότι ο Δαρβίνος μου λέει ότι σε αυτή την περίπτωση τα 'είδη' που με ενδιαφέρουν και που δεν προσαρμόζονται εξαφανίζονται.